

Raport ewaluacyjny z działalności Słowińskiej Grupy Rybackiej za 2019r.

Spis treści

I. Metodologia badań	2
II. Monitoring wdrażania LSR.....	6
1. Nabory wniosków o dofinansowanie	6
2. Realizacja budżetu przeznaczanego na wdrażanie LSR	11
3. Wdrażanie projektów	12
III Monitoring funkcjonowania LGD.....	14
1. Monitoring działań komunikacyjnych	14
2. Monitoring działań doradczych i wspierających	23
3. Monitoring funkcjonowania struktur SGR	27
IV Ewaluacja wdrażania LSR	30
1. Ocena systemu wdrażania LSR	30
2. Ocena wpływu projektów na obszar i mieszkańców	41
V Ewaluacja funkcjonowania SGR	43
1. Ocena skuteczności działań komunikacyjnych	43
2. Ocena jakości wewnętrznych i zewnętrznych relacji partnerstwa	46
VI Rekomendacje	49

I. Metodologia badań

1) Cele główne i cele szczegółowe badań

Ewaluacja prowadzona jest w dwóch aspektach działalności Słowińskiej Grupy Rybackiej (dalej: SGR):

- wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju SGR (dalej: LSR) oraz
- funkcjonowania SGR.

a) Wdrażanie LSR

W ramach LSR mieszczą się 3 cele główne, na które składają się cele szczegółowe i przedsięwzięcia realizowane w wykorzystaniu przyznanych SGR środków z Programu Operacyjnego „Rybnictwo i Morze” 2014-2020 oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. W 2019r. realizowano je wszystkie.

Tabela 1.: Cele i przedsięwzięcia LSR realizowane w 2019r.

Cel ogólny	Cel szczegółowy	Przedsięwzięcie
1. Atrakcyjne miejsce zamieszkania i pobytu	1.1. Wspieranie aktywności mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu	1.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności
2. Efektywne zarządzanie zasobami i rozwój gospodarczy	2.3. Zwiększenie atrakcyjności i różnorodności turystycznej obszaru	2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznie lub terytorialnie związanych z działalnością rybacką 2.3.4. Podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej związanej z wodnym potencjałem obszaru
3. Rozwój zrównoważonego rybactwa i wykorzystanie jego potencjału	3.1. Wykorzystanie rybackiego potencjału obszaru	3.1.1. Dywersyfikacja źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybactwa

Źródło: opracowanie własne na podst. LSR SGR 2014-2020.

Badania mają służyć określeniu stopnia realizacji przyporządkowanym celom i przedsięwzięciom wskaźników rezultatu i produktu.

b) Funkcjonowanie SGR

Cel główny Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020, do którego odnosi się funkcjonowanie SGR to:

Atrakcyjne miejsce zamieszkania i pobytu. Jest on realizowany przez cel szczegółowy: **1.4. Wzmocnienie trójsektorowej współpracy w ramach partnerstwa lokalnego**, a ten poprzez przedsięwzięcie: **1.4.1. Koszty bieżące, animacja**, które polega na wspieraniu lokalnej społeczności w ubieganiu się o środki unijne przyznawane za pośrednictwem SGR oraz w jej rozwoju społecznym, kulturowym i gospodarczym. W ramach przedsięwzięcia prowadzone są działania:

- komunikacyjne,
- doradcze i wspierające,
- związane z funkcjonowaniem struktur SGR (organy i Biuro SGR).

Celem badań jest ustalenie, w jakim stopniu wykonywanie ww. działań w ramach przedsięwzięcia 1.4.1. realizuje wymieniony cel szczegółowy LSR SGR oraz jaki jest ich udział w realizacji pozostałych celów i przedsięwzięć – bezpośrednio związanych z realizacją projektów dotacyjnych (wdrażaniem LSR).

2) Zakres przedmiotowy badań, techniki badawcze oraz źródła danych

Tabela 2.: Zakres, techniki badawcze oraz źródła danych

Zakres badań	Techniki	Źródła danych
Realizacja budżetu przeznaczanego na wdrażanie LSR	- Analiza dokumentów	- Dokumentacja związana z przeprowadzonymi naborami wniosków, w tym listy operacji wybranych i niewybranych do dofinansowania oraz karty oceny operacji, - Dane Instytucji Pośredniczącej w zakresie umów o dofinansowanie wnioskodawców
Realizacja wskaźników produktu określonych w LSR	- Analiza dokumentów	- Dokumentacja związana z przeprowadzonymi naborami wniosków, w tym listy operacji wybranych i niewybranych do dofinansowania oraz karty oceny operacji, - Dane Instytucji Pośredniczącej w zakresie umów o dofinansowanie wnioskodawców
Wdrażanie projektów	- Analiza dokumentów	- Dokumentacja związana z przeprowadzonymi naborami wniosków, w tym listy operacji wybranych i niewybranych do dofinansowania oraz karty oceny operacji, - Dane Instytucji Pośredniczącej w zakresie umów o dofinansowanie wnioskodawców oraz wdrażania przez nich projektów
Działania komunikacyjne	- analiza dokumentów - ankietowanie - sondażowanie - warsztaty refleksyjne	- Lista działań komunikacyjnych i środków przekazu - Ankieta anonimowa na grupie reprezentatywnej dla obszaru działania SGR sprawdzająca rzeczywistą znajomość SGR oraz LSR - Ankieta ewaluacyjna ze szkoleń - Sonda - Dokumentacja kampanii informacyjnej, promocyjnej SGR - Lista działań szkoleniowych i doradczych - Ankieta anonimowa na grupie reprezentatywnej dla obszaru działania SGR sprawdzająca rzeczywistą znajomość SGR oraz LSR - Ankieta ewaluacyjna ze szkoleń - Kwestionariusz satysfakcji z doradztwa - Dokumentacja kampanii informacyjnej, promocyjnej SGR - Protokoły z warsztatów ewaluacyjnych
Działania doradcze i wspierające	- analiza dokumentów - warsztaty refleksyjne	- Dokumentacja ze szkoleń i spotkań ewaluacyjnych organów i Biura SGR - Dokumentacja z posiedzeń organów SGR - Protokoły z warsztatów ewaluacyjnych
Funkcjonowanie struktur SGR		

Źródło: opracowanie własne na podst. LSR SGR 2014-2020.

3) Dane na temat badań ankietowych i sondażowych

SGR przeprowadziła we własnym zakresie 5 rodzajów badań z udziałem lokalnej społeczności. Były to 4 ankiety (w tym sondy) oraz warsztaty refleksyjne. W przypadku ankiety on-line przeprowadzono 7 badań (jedna ankieta dotyczyła konsultacji ws. zmian procedur wyboru wniosków), w tym 3 sondy nt. kanałów komunikacji.

Wyniki badań pozwoliły na sporządzenie raportu z monitoringu i ewaluacji działań SGR w 2019r.

Charakterystyka badań znajduje się w poniższej tabeli.

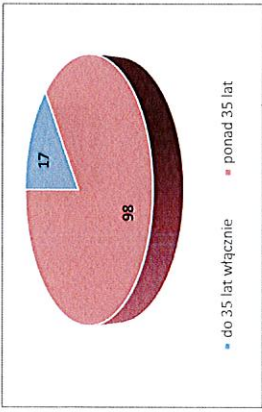
Tabela 3.: Informacje na temat badań własnych SGR
Wykorzystane narzędzia oraz ich zakres przedmiotowy

Wykorzystane narzędzia oraz ich zakres przedmiotowy	Czas prowadzenia badań	Rodzaj odbiorców	Liczba uczestników
Ankieta sprawdzająca dopasowanie do potrzeb i skuteczność działań komunikacyjnych oraz znajomość SGR i Lokalnej Strategii Rozwoju	styczeń 2019r.	Lokalna społeczność	115
Ankieta do badania satysfakcji z doradztwa prowadzonego przez pracowników SGR	2019r.	Osoby korzystające z doradztwa	112
Ankieta ewaluacyjna do badania satysfakcji ze szkoleń prowadzonych przez pracowników SGR oraz źródeł informacji o szkoleniach	2019r.	Uczestnicy szkoleń	192
Ankieta internetowa, w tym sonda	2019r. (8 badań)	Lokalna społeczność	101
Warsztaty refleksyjne	Styczeń – luty 2020r.	Członkowie organów SGR, pracownicy Biura SGR	15

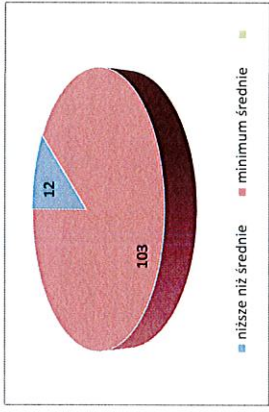
Źródło: dane własne SGR.

Ze względu na zakres badań, jedynie Ankieta sprawdzająca dopasowanie do potrzeb i skuteczność działań komunikacyjnych oraz znajomość SGR i Lokalnej Strategii Rozwoju posiadała moduł z danymi metryczkowymi pozwalającymi na dokładniejsze określenie grupy badawczej.

Wykres 1.: Wiek respondentów

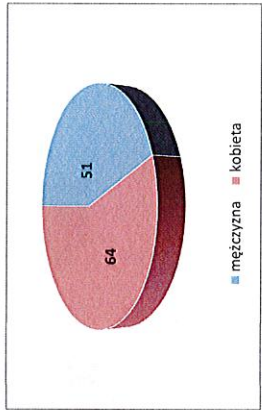

Wykres 3.: Wykształcenie

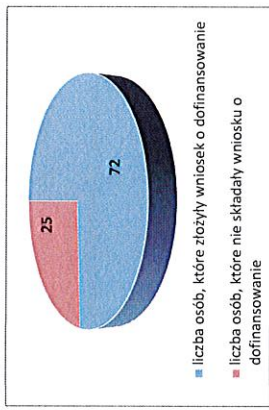

Źródło danych: badania własne SGR.

Wykres 2.: Płeć respondentów

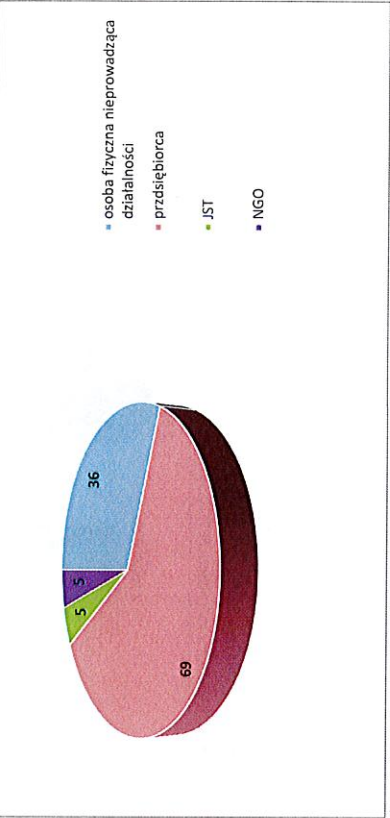

Wykres 4.: Liczba badanych, którzy złożyli wniosek

Wśród badanych najliczniejszą grupę stanowiili przedsiębiorcy, do których zaliczają się również rybacy, głównie armatorzy statków rybackich (14 ankietowanych).

Wykres 5. Rodzaj ankietowanych

Źródło: badania własne SGR.

Z powyższych danych można wyciągnąć wniosek, że przeciętny interesant SGR to przedsiębiorca w wieku powyżej 35 lat posiadający wykształcenie średnie. Jak już wspomniano do przedsiębiorców należą też armatorzy statków rybackich i ich rodziny (10 osób), którzy tworzą jedną z głównych grup docelowych SGR.

II. Monitoring wdrażania LSR

1. Nabory wniosków o dofinansowanie

W 2019r. przeprowadzono 7 naborów wniosków, w tym 4 w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) i 3 w ramach PO „Rybnictwo i Morze” (PO RYBY). W ramach 3 konkursów składanie wniosków i początkowa ocena odbyły się pod koniec roku, a ich ostateczna ocena w 2020r.

a. Nabór wniosków w ramach celu głównego nr 1: Atrakcyjne miejsce zamieszkania i pobytu

Oznaczenie naboru: 2/2019/G

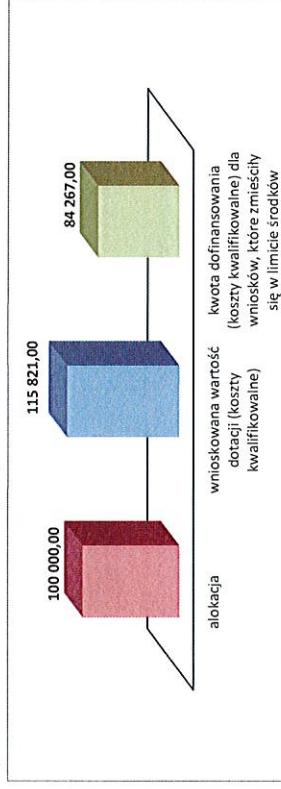
Data ogłoszenia naboru: 16 kwietnia 2019r.

Cel szczegółowy LSR: 1.1. Wsparcie aktywności mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu

Przedsięwzięcie: 1.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności

Nabór skierowany był wyłącznie do organizacji pozarządowych nieprowadzących działalności gospodarczej („małe granty”). Wnioski złożyło 9 organizacji. Maksymalna wartość dotacji wynosiła 15 tys. zł, a intensywność wsparcia – 100% kosztów kwalifikowalnych. W trakcie weryfikacji projektu grantowego w Urzędzie Marszałkowskim jeden z potencjalnych grantobiorców zrezygnował z realizacji zadania grantowego. Biorąc pod uwagę ww. sytuację oraz nieznaczne zmiany w kosztorysach po dokonaniu uzupełnień w projekcie – do dofinansowania wybrano 6 wniosków na łączną kwotę wsparcia 84 267,00zł, co wyczerpało 84,27% alokacji.

Wykres 6.: Środki w ramach naboru nr 2/2019/G

Źródło: dane własne SGR.

W ramach zmian w harmonogramie naborów, niewykorzystaną kwotę planuje przenieść się na kolejny nabór wniosków.

b. Nabory wniosków w ramach celu głównego nr 2: Efektywne zarządzanie zasobami i rozwój gospodarczy

Oznaczenie naboru: 5/2019/R

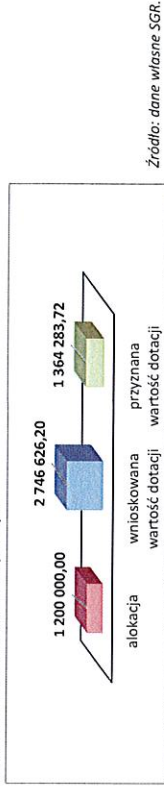
Data ogłoszenia naboru: 16 kwietnia 2019r.

Cel szczegółowy LSR: 2.3. Zwiększenie atrakcyjności i różnorodności turystycznej obszaru

Przedsięwzięcie: 2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznych lub terytorialnie związanych z działalnością rybacką

W ramach naboru podmioty publiczne i organizacje pozarządowe złożyły 10 wniosków, których wnioskowana kwota wsparcia przekroczyła alokację o 78,89%. Do dofinansowania wybrano 5 operacji, które zmieściły się w limicie środków (w tym jedna w ramach protestu, dla której przesunięto środki z naboru planowanego na 2020r.). Alokację wykorzystano na poziomie 124,99%.

Wykres 7.: Środki w naborze nr 5/2019/R

Źródło: dane własne SGR.

Oznaczenie naboru: 6/2019/R

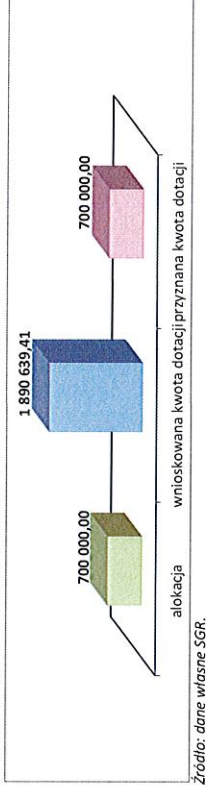
Data ogłoszenia naboru: 28 sierpnia 2019r.

Cel szczegółowy LSR: 2.3. Zwiększenie atrakcyjności i różnorodności turystycznej obszaru

Przedsięwzięcie LSR: 2.3.4. Podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej związanej z wodnym potencjałem obszaru

Nabór kierowany był do osób fizycznych, które chciały rozpocząć działalność oraz dla przedsiębiorców z obszaru SGR i dotyczył zakładania działalności związanej z potencjałem wodnym. Złożono 10 wniosków, a wartość wnioskowanej kwoty dofinansowania przekroczyła alokację o 170,09%. W limicie środków zmieściły się 3 wnioski, które wykorzystywały alokację w 100%.

Wykres 8.: Środki w ramach naboru nr 6/2019/R

Źródło: dane własne SGR.

c. Nabór wniosków w ramach celu głównego nr 3: Rozwój zrównoważonego rybactwa i wykorzystanie jego potencjału

Oznaczenie naboru: 7/2019/R

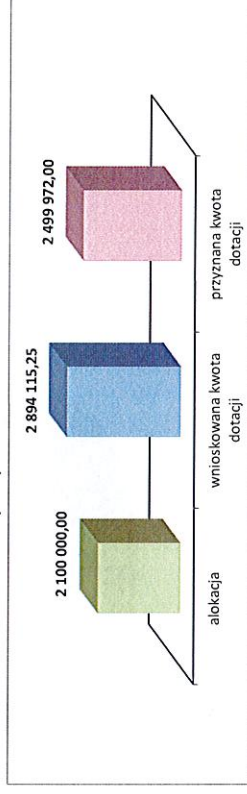
Data ogłoszenia naboru: 28 sierpnia 2019r.

Cel szczegółowy LSR: 3.1. Wykorzystanie rybactwa potencjału obszaru

Przedsięwzięcie LSR: 3.1.1. Dywersyfikacja źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybactwa

Konkurs przeznaczony był wyłącznie dla reprezentantów sektorów rybactwa i okolicy rybackiego. Złożono 14 wniosków, z czego 12 otrzymało wsparcie (1 wniosek znalazł się w limicie po rozpatrzeniu protestów, a środki na jego realizację pochodzą z naboru planowanego w 2020r.). W wyniku konkursu wartość wykorzystanej alokacji wyniosła 119%.

Wykres 9.: Środki w ramach naboru nr 7/2019/R

Źródło: dane własne SGR.

d. Podsumowanie naborów wniosków w 2019r.

Wskazane wyżej dane nie obejmują naborów, które rozpoczęły się w 2019r., a zakończone – w 2020, w których złożono 70 wniosków.

W opisanych naborach łącznie złożono 43 wnioski o dofinansowanie. Najwięcej projektów dotyczyło dywersyfikacji źródeł zarobkowania oraz działalności w sektorze rybackim, a najmniej – działań integracyjnych na rzecz lokalnej społeczności, co ma związek z liczbą podmiotów uprawnionych do składania ofert (nabór skierowany do organizacji pozarządowych).

Rada SGR wybrała do dofinansowania 26 wniosków, które zmieściły się w limicie środków przeznaczonych na konkursy.

Szczegółowe podsumowanie naborów znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 4.: Informacje nt. naborów wniosków o dofinansowanie w 2019r.

Program	Nr naboru	Zakres naboru	Alokacja	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowana kwota dofinansowania	Liczba wybranych wniosków mieszczących się w limicie środków	Kwota dofinansowania wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków	Wykorzystanie (%)
RYBY	5/2019/R	2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznych lub terytorialnie związanych z działalnością rybacką	1 200 000,00	10	2 746 626,20	5*	1 499 941,49*	124,99%
PROW	2/2019/G	1.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności	100 000,00	9	115 821,00	6**	84 267,93**	84,28%
RYBY	6/2019/R	2.3.4. Poddjmowanie lub rozwój działalności gospodarczej związanej z wodnym potencjałem obszaru	700 000,00	10***	1 890 639,41***	3	700 000,00	100 %
RYBY	7/2019/R	3.1.1. Dywersyfikacja źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybactwa	2 100 000,00	14***	2 894 115,25***	12****	2 499 972,00****	119%
PROW	8/2019	2.1.2.Rozwijanie działalności gospodarczej na obszarze	1 480 492,56	32	4 523 724,59		-	-
PROW	9/2019	2.1.1. Poddjmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług dla lokalnej społeczności	780 000,00	25	1 200 000,00		-	-
PROW	10/2019	2.3.3. Poddjmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, z wykorzystaniem kulturowych i przyrodniczych zasobów lokalnych	780 000,00	14	780 000,00		-	-
			7 140 492,56	114	14 150 956,45	26	4 784 181,42	

Źródło: dane własne SGR.

*W ramach naboru 5/2019/R pozyskano do dofinansowania wybrano 4 operacje z których jedna, ze względu na ograniczenia dot. rodzaju wnioskodawcy została wycofana następnie w wyniku expiracjiwnia protokołów, podniesiono liczbę punktów dla 2 operacji, które otrzymały wsparcie – środki na realizację jednej z nich przeniesiono z naboru dla przedsiębiorstwa nr 2.3.1. zaplanowanego na 2020r.

**W ramach naboru nr 2/2019/R z realizacji wycofał się jeden wnioskodawca – zestawienie nie obejmuje przyznanego mu dofinansowania.

2. Realizacja budżetu przeznaczanego na wdrażanie LSR

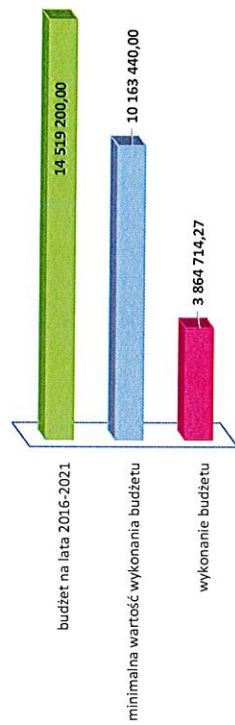
Wykonanie budżetu badane jest w 2 i 3-letnich okresach. 31 grudnia 2018r. zakończono pierwszy z nich, w którym wskaźniki finansowe liczone były na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie. W wyniku realizacji LSR SGR otrzymała premię w wysokości 880 000,00zł przeznaczoną na wsparcie dla mieszkańców wnioskujących na rozwijanie działalności gospodarczej i podejmowanie działalności w zakresie usług dla lokalnej społeczności.

W 2019r. zakończył się początkowy etap II okresu rozliczeniowego kończącego się 31 grudnia 2021r., w którym wskaźniki obliczane są na podstawie wypłaconych środków (tj. kwot po rozliczeniu operacji).

a. Wykorzystanie budżetu na lata 2016-2019, stan na 31.12.2019.

Zgodnie z umową ramową na realizację LSR do końca 2021r. beneficjentom i SGR powinna zostać oddane środki na poziomie min. 70% budżetu przeznaczanego na wsparcie realizacji operacji w ramach LSR w latach 2016 - 2019. Jego realizacja budżetu obliczana jest na podstawie wypłaconych środków, tj. operacji które zostały pozytywnie rozliczone.

Wykres 10: Wykonanie budżetu na lata 2016-2019, stan na 31.12.2019r.

Źródło: dane własne SGR, dane IP.

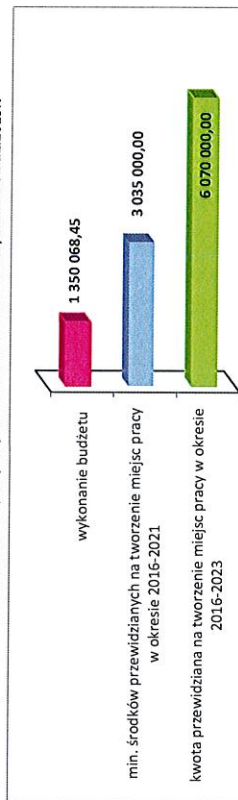
Do zestawienia nie wliczono budżetu związanego z kosztami bieżącymi i animacją oraz projektami wspólpracy, ponieważ nie są one brane pod uwagę przy rozliczaniach okresowych.

Na koniec 2019r. budżet został zrealizowany na poziomie 26,62%, a do spełnienia warunków umowy brakuje obecnie 6 298 725,73zł. Obecnie prowadzone są rozmowy nt. przeniesienia 15% budżetu PROW na końcowy okres programowania.

b. Wykorzystanie budżetu przeznaczanego na tworzenie miejsc pracy, stan na 31.12.2019r.

Zgodnie z umową ramową beneficjentom do końca 2019r. powinno zostać zwrócone min. 50% środków na tworzenie miejsc pracy zaplanowanych do wydatkowania w skali całego okresu programowania, z tym że wskaźnik ten odnosi się oddzielnie do środków przyznanych w ramach PO RYBY i w ramach PROW.

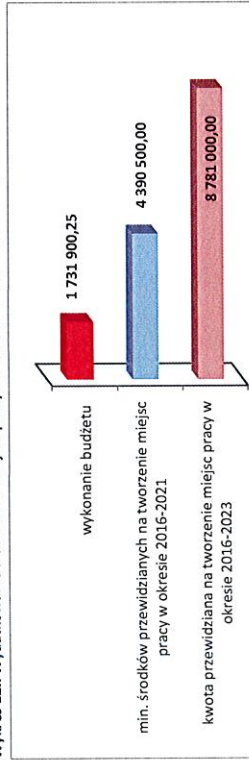
Wykres 11.: Wydatkowanie środków na miejsca pracy w ramach PROW 2014-2020, stan na 31.12.2019r.

Źródło: dane własne SGR, dane IP.

Obecnie budżet na miejsca pracy (tj. wypłacone środki) zrealizowany jest na poziomie 22,24%, a do wypełnienia warunków umowy brakuje 1 684 931,55zł. W celu osiągnięcia wskaźnika w 2019r. ogłoszono nabory na wszystkie środki przeznaczane na miejsca pracy w ramach PROW (łącznie wartość: 3 040 492,56zł). Ponadto wzięty nie rozliczono 1 276 539,00zł z poprzednich naborów, które faktycznie są już zrealizowane lub w trakcie realizacji.

Wykres 12.: Wydatkowanie środków na miejsca pracy w ramach PO RYBY 2014-2020, stan na 31.12.2019r.

Źródło: dane własne SGR, dane IP.

W 2018r. 16 wnioskodawców, którym przyznano wsparcie w 2017r., podpisało umowy na dofinansowanie na łączną kwotę równą wykonaniu budżetu. Budżet na miejsca pracy zrealizowano na poziomie 195,79% środków wymaganych w pierwszym okresie rozliczeniowym i na poziomie 39,16% w odniesieniu do całkowitej kwoty na miejsca pracy w ramach PO RYBY.

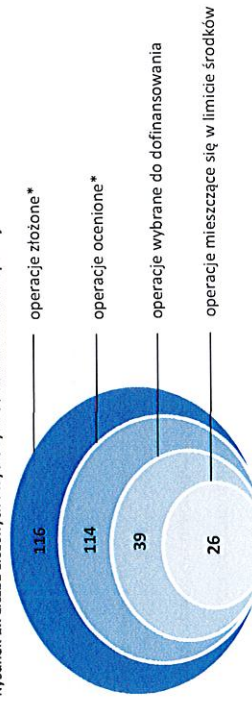
3. Wdrażanie projektów

a) Stan wdrażania projektów

- Etap realizacji naborów i wyboru do dofinansowania operacji

Na etapie realizacji i rozliczania operacji w Harmonogramie naborów wprowadzono zmiany polegające na przesunięciach środków, co miało związek z kwotami pozostałymi z poprzednich naborów lub, w przypadku zmniejszenia kwot – z uznaniem protestów, które w standardowym trybie nie zmniejszyłyby się w limicie środków. Zabieg ten miał na celu nie tylko weryfikację oceny, ale pozwolił na szybsze wydawkowanie środków. Inną zmianą było ogłoszenie konkursu w ramach rozwijania działalności gospodarczej oraz podejmowania lub rozwijania działalności gospodarczej związanej z potencjałem wodnym z funduszy niewykorzystanych w poprzednich latach oraz przyspieszenie naboru w ramach podejmowania działalności w zakresie turystyki, dywersyfikacji zatrudnienia osób związanych z sektorem rybactwa, a także działań edukacyjnych kulturowych rybactwa charakter obszaru – rozwiązania pomogą w osiągnięciu zakładanych wskaźników do końca 2021r.

Rysunek 1.: Liczba złożonych i wybranych do dofinansowania operacji

Źródło: dane własne SGR.

*Wliczono operacje w zakresie naborów z rozwijania działalności oraz podejmowania działalności w zakresie usług dla ludności i turystyki, które ostatecznie zostały ocenione w 2020r.

Nie wystąpiły problemy z zachowaniem terminowości zdawania dokumentacji konkursowej do IP. Ponadto w ramach naborów wpłynęły 4 protesty, których rozpatrzenie przebiegło zgodnie z procedurami SGR, a 3 z nich zostały uwzględnione pozytywnie.

- Etap kontraktacji środków i rozliczenia operacji
W 2019r. podpisano łącznie 19 umów.

Jednocześnie zgodnie z informacjami IP do końca 2019r. rozliczono 11 operacji, a w stosunku do 4 wypłacono finansowanie wyprzedzające lub dokonano płatności pośredniej.

b) Problemy napotykane w procesie realizacji projektów

W 2019r. jedna organizacja pozarządowa postanowiła wycofać się z realizacji zadania grantowego, ponieważ planuje założyć działalność gospodarczą.

Poza tym wszyscy wnioskodawcy odpowiedzieli na uzupełnienia Urzędu Marszałkowskiego lub podpisali umowę, dlatego zakłada się, że większość z nich zostanie rozliczona do końca 2021r.

III Monitoring funkcjonowania LGD

1. Monitoring działań komunikacyjnych

a) Cel i zakres działań komunikacyjnych SGR

Celem głównym prowadzenia działań komunikacyjnych przez SGR jest: **Wzrost zaangażowania społeczności lokalnej w rozwój obszaru**, który ma zostać osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

- A. Zbudowanie wizerunku SGR jako znanej, skutecznej i godnej zaufania instytucji wspierającej rozwój obszaru.
- B. Podniesienie poziomu wiedzy interesariuszy na temat możliwości rozwoju, zmian, budowania nowych aktywności i wykorzystania szans wynikających z LSR.
- C. Zbudowanie zainteresowania ofertą SGR i zachęcenie do udziału w proponowanych projektach, ze szczególnym uwzględnieniem grup zmarginalizowanych i defaworyzowanych.

W ramach ww. celów, w oparciu o *Plan Komunikacji* w 2018r. realizowano: kampanie - informacyjną, promocyjną i wizerunkową, platformę informacyjną, badania, udział w wydarzeniach organizowanych na terenie SGR oraz dystrybucję gadżetów SGR.

Tabela 5: Charakterystyka działań komunikacyjnych SGR w 2018r.

Działanie komunikacyjne	Środki przekazu
Kampania informacyjna	– Sonda określająca preferencje nt. kanałów przekazywania informacji
	– Artykuły w prasie lokalnej
	– Publikacje w radiu i TV regionalnych
	– Komunikaty w organizacjach rybackich
	– Prezentacje w ramach współuczestnictwa w wydarzeniach w regionie
Kampania promocyjna	– Dedykowane podstrony własnej witryny www
	– Komunikaty na witrynach gmin i ich jednostek
	– Artykuły na portalach internetowych
	– Newsletter SGR
	– Spotkania bezpośrednie, konsultacje, szkolenia
Platforma informacyjna	– Komunikaty w organizacjach rybackich
	– Działania promocyjne w regionalnych portalach internetowych
	– Dedykowane podstrony własnej witryny www
	– E-mailing do osób zapisanych w bazie kontaktów SGR
	– Newsletter SGR
Badania ankietowe	– Spotkania bezpośrednie, konsultacje, szkolenia
	– Ważne Zebrania Członków
	– Konsultacje
	– Poszerzenie bazy kontaktowej potencjalnych wnioskodawców
	– Newsletter SGR
Badania ankietowe	– Obsługa e-mailowej skrzynki kontaktowej
	– Ankieta anonimowa na grupie reprezentatywnej dla obszaru działania SGR, sprawdzająca rzeczywistą znajomość SGR oraz LSR
	– Kwestionariusz satysfakcji z udzielonego doradztwa dla osób starających się o środki i rozliczających operacje
	– Ankieta ewaluacyjna z prowadzonych szkoleń i spotkań
	– Sonda nt. preferowanych kanałów przekazu informacji

Wydarzenia, eventy, happeningi

Współudział w wydarzeniach organizowanych przez JST z obszaru SGR oraz innych animatorów

Gadżety

Karty promocyjne i mapy Słowińskiego Szlaku Rybackiego

Źródło: *Lokalna Strategia Rozwoju SGR na lata 2014-2020*.

b) Dane dotyczące działań komunikacyjnych podejmowanych w 2018r.

Słowińska Grupa Rybacka prowadziła działania komunikacyjne zawarte w Planie Komunikacji LSR oraz powstały w oparciu o niego Harmonogram realizacji Planu Komunikacji zawierający zestawienie środków przekazu, corocznie zatwierdzany przez Samorząd Województwa Pomorskiego oraz w Planie Działania LSR, który obejmuje wskaźniki Lokalnej Strategii Rozwoju.

Tabela 6: Zestawienie środków przekazu wykorzystanych w 2018r.

	Opis działania	Liczba planowanych działań (wskaźnik produktu)	Realizacja wskaźnika produktu	Stopień realizacji zakładanego wskaźnika
WYKORZYSTANIE MEDIÓW (kampania informacyjna, promocyjna, platforma informacyjna)				
Newsletter SGR	elektroniczny kwartalny informujący o działaniach podejmowanych przez SGR	Wysłane newslettery - 4	4	100%
Artykuły w prasie lokalnej, internecie, radiu i TV	niedpłatne, na bazie przygotowanych materiałów prasowych, prezentujące problematykę LSR, wskazujące możliwości w nowym okresie programowania artykuły tematyczne, lokowane w serwisach internetowych z wyłączeniem stron www JST i ich jednostek	Wysłane artykuły - 12	17	142%
Komunikaty na witrynach JST i ich jednostek z obszaru SGR	niedpłatne audycje, rozmowy, wywiady, prezentacje, animowane na bazie przygotowanych materiałów prasowych, prezentujące problematykę LSR, wskazujące możliwości w nowym okresie programowania	Wysłane komunikaty - 4	25	625%
Komunikaty w organizacjach rybackich	Komunikaty i informacje wysyłane do organizacji rybackich działających na obszarze SGR, związane z planowanymi naborami	Udostępnione komunikaty - 1	1	100%
Komunikaty nadawane przez pasmo morskie VHS	Komunikaty i informacje nadawane przez pasmo morskie dostępne dla rybaków przebywających na kutrach (w przypadku ogłoszenia naborów w ramach dywersyfikacji)	Nadane komunikaty - 1	1	100%
Dedykowane podstrony własnej witryny internetowej	Stworzenie zakładki na stronie www.sgr.org.pl poświęconej aktualnemu okresowi programowania: <i>Dotacje</i>	Liczba zakładek - 1	1	100%*
Skrzynka kontaktowa: biuro@sgr.org.pl	* informacje umieszczane były również w zakładce <i>Aktualności</i> oraz na portalu Facebook Bieżąca obsługa specjalnej skrzynki do kontaktów dwukierunkowych z osobami zainteresowanymi	Liczba wysłanych informacji zbiorczych - 1	16	1600%

Rozbudowa bazy kontaktów	Rozbudowa istniejącej bazy kontaktów o nowe adresy, e-maile, telefony w oparciu o listy obecności na spotkaniach, konsultacjach, prezentacjach	1	100%
WYDARZENIA, EVENTY, HAPPENINGI			
Wydarzenia organizowane na obszarze SGR i in.	Współdział w wydarzeniach organizowanych na obszarze z posiadanymi materiałami, środkami przekazu w zewnętrzne wydarzenia stanowiące dobrą okazję do informowania, promowania LSR	2	200%
Prezentacje w ramach współpracy uczestnictwa w wydarzeniach	Liczba wydarzeń, w których SGR wzięła udział -1	3	150%
Plener malarski i piknik SGR	Liczba prezentacji - 2	2	100%
PROWADZENIE BADAŃ			
Kwestionariusz satysfakcji	Impreza łącząca edukację z promocją SGR	90	100%
Ankieta ewaluacyjna ze spotkań merytorycznych**	Kwestionariusz wypełniany przez osoby korzystające z konsultacji, badające poziom zadowolenia z udzielonego wsparcia	192	nd.
Ankieta anonimowa***	Ankieta wypełniana przez uczestników spotkań informacyjno-szkoleniowych, badająca poziom zadowolenia z udzielonego wsparcia**	3 800***	2 533%
Internetowa platforma komunikacyjna (w tym sonda badająca preferowane źródła informacji)***	**Ankieta nie została ujęta w Planie Komunikacji, ale w celach i wskaźnikach LSR, jako: liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD; na potrzeby zestawienia podano liczbę wydanych ankiet	8	100%
	Ankieta przeprowadzana na grupie reprezentatywnej dla obszaru działania SGR, sprawdzająca rzeczywistą znajomość SGR oraz LSR		
	Badania prowadzone za pośrednictwem platformy internetowej dotyczącej komunikacji i innych zagadnień związanych z SGR		
	***Wskaźnik ustalony na podstawie indywidualnych użytkowników strony www.sgr.org.pl w 2017r.		
WYDAWNICTWA, GADŻETY (kampania informacyjna, platforma inf.)			
Karty promocyjne Słowińskiego Szlaku Rybackiego	Liczba egzemplarzy - 16 000	27 000	169%
Mapy Słowińskiego Szlaku Rybackiego	Liczba egzemplarzy - 5 000	5 000	100%
Plenerowa wystawa „dobrych praktyk”	Wystawa przedstawiająca na 8 planach zrealizowane w okresie 2014-2020 projekty dofinansowane w ramach LSR SGR oraz dane SGR	8	100%

Informacje nt. liczby uczestników działań, których można podzielić na aktywne i biernych oraz odpowiadające im wskaźniki rezultatu w Planie Komunikacji i Planie Działania LSR przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7.: Odbiorcy działań komunikacyjnych SGR

Środek przekazu	Wskaźnik rezultatu	Liczba aktywnych odbiorców, liczba opublikowanych materiałów (wskaźnik rezultatu)	Stopień realizacji zakładanego wskaźnika	Liczba biernych odbiorców
Newsletter SGR	Liczba odbiorców newslettera - 150	726*	484%	nd.
Artykuły w prasie lokalnej, internecie, radiu i TV	Liczba pozytywnych lub neutralnych publikacji w mediach i sieci internetowej w czasie 6 miesięcy - 14	25	178%	70 349 (mieszkańcy obszaru SGR)
Komunikaty na witrynach JST i ich jednostek z obszaru SGR	Liczba opublikowanych artykułów - 14	25	178%	70 349 (mieszkańcy obszaru SGR)
Komunikaty w organizacjach rybackich	Liczba komunikatów wyświetlonych na poszczególnych witrynach - 24	31	129%	70 349 (mieszkańcy obszaru SGR)
Komunikaty nadawane przez pasmo morskie VHS	Liczba organizacji, które przekazały komunikat swoim członkom - 3	3	100%	277 (liczba osób zatrudnionych na kutrach)
Delegowane podstrony własnej witryny internetowej	Liczba ogłoszeń komunikatów - 1	1	100%	277 (liczba osób zatrudnionych na kutrach)
Skrzynka kontaktowa: biuro@sgr.org.pl	Liczba indywidualnych odwiedzin na stronie www LGD - 4000	8700	218%	nd.
Rozbudowa bazy kontaktów	Liczba odbiorców informacji - 273	4317	1581%	nd.
Plenerowa wystawa dobrych praktyk	wzrost liczby osób, których dane znalazły się w bazie – o 20 os. (758)	814	107%	nd.
Wydarzenia organizowane na obszarze SGR i in.	Liczba wystaw - 1	1	100%	nd.
Prezentacje w ramach współuczestnictwa w wydarzeniach	Liczba osób korzystających z usług/oferty LGD podczas imprez/wydarzeń - 50	138	276%	70 349 (mieszkańcy obszaru SGR)
Ankieta anonimowa	Liczba osób, którym przedstawiono prezentację - 50	60	120%	nd.
Internetowa platforma komunikacyjna (w tym sonda badająca preferowane źródła informacji)	Liczba osób, które odpowiadziały na ankietę – 113	115	102%	nd.
Karty promocyjne Słowińskiego Szlaku Rybackiego	Liczba zgłoszonych opinii – 100	101	101%	3800 użytkowników strony
	Wzrost liczby udzielających punkty, które znalazły się na kartach	o 15,07%	100%	14 – podmioty opisane na kartach*

Mapy Słowińskiego Szlaku Rybackiego		Wzrost liczby odwiedzających punkty, które znalazły się na mapach	14 – podmioty opisane na kartach, które badają liczbę klientów
		o 15,07%	o 100%
		– o 15%	

Źródło: dane własne SGR, GUS, MIR.

*Od 2019r. na kartach znajduje się 20 podmiotów, jednak do wyliczenia wzoru: *suma wzrostu klientów w poszczególnych punktach / liczba podmiotów na kartach*, pod uwagę wzięto tylko 14 podmiotów – 4 z pominiętych prowadziły nowe punkty dlatego wzrost ich klientów wyniósł 100%, natomiast dwa punkty – Stara Osada Rybacka - to ogólnodostępne miejsce, a Centrum Aktywności Twórczej – organizuje ogólnodostępne akcje w przestrzeni miejskiej.

- Zainteresowanie artykułami i informacjami sporządzanymi przez SGR

Podział na biernych i aktywnych odbiorców jest trudny do ustalenia, zwłaszcza w przypadku czytelników prasy drukowanej i internetowej, ogłoszeń gminnych oraz audycji radiowych i programów telewizyjnych. Pozyskanie danych statystycznych ze źródeł nie zawsze jest możliwe, a ponadto nie mogłyby one odzwierciedlić rzeczywistej liczby odbiorców informacji, ponieważ, np. w przypadku prasy odnotowywany jest jedynie nakład wydawnictwa. Brakuje natomiast danych o tym, ile osób czytało artykuł jednocześnie, czy ile osób przebywa w gospodarstwie domowym, do którego trafiła gazeta. W związku z powyższym za liczbę odbiorców biernych przyjęto całą populację gmin objętych LSR (zasieg wybranych mediów obejmuje co najmniej obszar SGR).

Ze względu na niewielkie włączanie się odbiorców w ocenę publikacji nt. SGR, wskaźnik *Planu Komunikacji* dotyczący liczby publikacji o pozytywnym lub neutralnym oddziaływaniu został ustalony na podstawie charakteru publikowanych artykułów.

W przypadku informacji wysyłanych newsletterem oraz przez pocztę mailową, należy przyjąć, że wszyscy odbiorcy byli aktywni, ponieważ wyrazili wolę pozyskiwania w ten sposób bieżących wiadomości – jedna informacja była wysyłana do średnio 687 osób (w 2018r. – do 327).

- Zainteresowanie działaniami promocyjnymi prowadzonymi przez SGR

Działania promocyjne polegały na współuczestnictwie lub organizacji wydarzeń, wydaniu i dystrybucji materiałów promocyjnych oraz map i kart Słowińskiego Szlaku Rybackiego. W przypadku imprez promocyjnych Plan Komunikacji przewidywał współudział w jednym wydarzeniu, jednak Stowarzyszenie wzięło udział w 2 wydarzeniach: Dożynkach Rybnych oraz spotkaniu Lokalnego Punktu Informacyjnego Funduszy Europejskich w Słupsku, a także zorganizowało dodatkowo imprezy: plener malarski dla dzieci i pliknik rodzinny z SGR.

Materiały dotyczące działalności SGR były upowszechniane podczas spotkania LPFE oraz pikniku SGR, na których zaprezentowano też informacje w formie multimedialnej.

W 2019r. wydano 27 000 kart (11 tys. kart dodrukowano w ramach projektu własnego, którego wskaźnikiem było poszerzenie Rybackiego Szlaku o 4 podmioty oraz w wyniku zwiększenia zapotrzebowania) i 5 000 map Słowińskiego Szlaku Rybackiego (zaliczane do gadżetów), zawierające informacje o 20 ciekawych miejscach związanych z akwenami morskimi lub kulturą rybacką i przeznaczone głównie dla turystów. Podmioty prowadzące punkty ich dystrybucji uzupełniały ich zapasy kilka razy w roku, a latem – średnio co 1,5 tygodnia.

Prowadzone działania promocyjne i animacyjne były w większości kontynuacją przedsięwzięć rozpoczętych w 2016r. lub w poprzednim okresie programowania. W 2018r., w wyniku mniejszych wskaźników potwierdzających znajomość celów LSR i działań SGR, a także niższą jakością wniosków składanych przez osoby, które sporadycznie uczestniczyły w konsultacjach Biura SGR, postanowiono przywrócić zwiększoną liczbę wydażeń promocyjnych, jednak większy stopień osiągnięcia wskaźników w 2019r., może wiązać się przede wszystkim z większą liczbą uczestników, a nie ze zwiększeniem aktywności w zakresie promocji.

- Zainteresowanie działaniami doradczymi i szkoleniowymi prowadzonymi przez SGR

Zagadnienie zostało szczegółowo opisane w rozdziale: 2. *Monitoring działań doradczych i wspierających.*

- Zainteresowanie badaniami prowadzonymi przez SGR

W 2019r. na stronie SGR umieszczono 9 ogłoszeń o prowadzonych badaniach – 1 z nich to ankieta nt. znajomości SGR, a 8 – badania prowadzone za pośrednictwem ankiety on-line. Wśród ankiet internetowych: 3 dotyczyło komunikacji (sonda nt. komunikacji), 2 – znajomości LSR, 2 – jakości szkoleń SGR, a 1 posłużyła jako narzędzie konsultacyjne ws. zmian w LSR. Jednak z uwagi na niewielki odzew, pracownicy prowadzili badania osobiście podczas spotkań oraz telefonicznie. Badania zakończono przy osiągnięciu liczby wypełnionych ankiet założonej w *Planie Komunikacji*. Należy przy tym podkreślić, że formularz mierzący znajomość LSR i SGR został uproszczony (rekomendacja z 2017r.) o dane metryczkowe, w których skupiono się na informacjach związanych z udziałem w badaniu osób z grup defaworyzowanych oraz dotyczące komunikacji – zostały one ujęte w ww. sondzie.

Ponadto w 2019r. stworzenie platformy internetowej, na której od 2019r. umieszczane będą wszystkie ankiety – ułatwiło wypełnianie ich i zwiększyło zasięg innych prowadzonych badań, np. konsultacji ws. zmian w LSR. Ponadto na każdym szkoleniu i doradztwie uczestnicy proszeni byli o wypełnienie ankiety i kwestionariuszy satysfakcji ze świadczonych usług..

- d) **Kryterium w zakresie monitoringu:** Adekwatność i skuteczność działań komunikacyjnych SGR w stosunku do potrzeb i zasobów odbiorców – stopień dostosowania stosowanych przez SGR działań komunikacyjnych do potrzeb, możliwości komunikacyjnych i działań odbiorców, znajomość SGR i jego oferty wśród mieszkańców terenu partnerstwa; wizerunek SGR – opinie mieszkańców; dotarcie w działaniach komunikacyjnych do grup defaworyzowanych i marginalizowanych.

- stopień dostosowania stosowanych przez SGR działań komunikacyjnych do potrzeb, możliwości komunikacyjnych i działań odbiorców

Dobór narzędzi komunikacji, jakimi posługuje się SGR jest zgodny z preferencjami lokalnej społeczności w tym zakresie. Swoje oczekiwania i możliwości wyrazili oni w badaniach (5 uczestników sondy prowadzonej w Internecie). Po 2 osoby jako preferowane źródło informacji wskazało stronę www.sgr.pl i jej portale społecznościowe oraz portale powiązanych z nią podmiotów, a po jedną – e-mail. Nikt nie wskazał spotkań, poczty tradycyjnej i innych kanałów. Mimo niewielkiej liczby uczestników badania, zebrane dane są porównywalne z odpowiedziami z 2018r. (ok. 80 badanych), z których również wynikało, że najbardziej preferowane są formy komunikacji on-line.

Biurowo SGR dostosowało się do najczęściej wskazywanych kanałów komunikacji: pocztę elektroniczną wykorzystywało zarówno w korespondencji zbiorczej (łącznie 4317 odbiorców, 16 informacji), jak i w kontaktach indywidualnych (m.in. 97 porad dot. dofinansowań). Informacje mailowe były przysyłane również w przypadku korzystania z innych form komunikacji. Stronę internetową odwiedzone 8700 razy, a w przypadku platform gminnych, to ich wykorzystanie znacznie przekroczyło zakładany wskaźnik – do samorządów i ich jednostek wysłano 25 różnych informacji, które pojawiały się na ich stronach 31 razy.

Na najniższym poziomie skuteczności pozostała poczta tradycyjna, dlatego, zgodnie z ustaleniami z 2018r., od 2019r. jej wykorzystanie zostanie ograniczone zostało do sytuacji, w których taki sposób komunikacji jest konieczny ze względu na procedury (m.in. zaproszenia na Walne Zebrania będą wysyłane głównie pocztą elektroniczną).

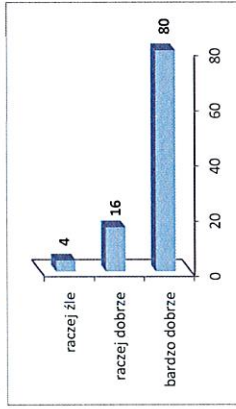
Stosunkowo liczną grupę stanowią osoby preferujące przekazywanie informacji portali społecznościowych – profil Centrum Promocji i Kultury, gdzie umieszczane są komunikaty związane z działalnością SGR, w tym z naborami wniosków, jest śledzony przez 157 osób. W 2019r. zwiększono intensywność zamieszczania na nim informacji, w tym w szczególności dotyczących naborów wniosków.

Jako źródła informacji nie wskazano spotkań czy imprez, co świadczy o tym, że ich główną rolą jest integracja mieszkańców z SGR.

Mimo wskazań na internetowe narzędzia, ankietowani o działaniach SGR dowiedzieli się z telewizji i radia (1 osoba ze strony SGR), dlatego należy w dalszym stopniu korzystać z tych form komunikacji.

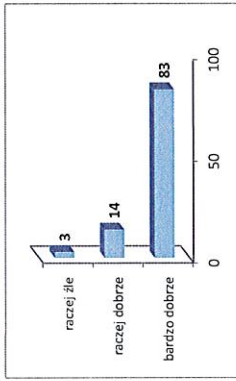
Ankietowani (ankieta znajomości SGR) zostali zapytani też o opinie w zakresie formalnych elementów ogłoszeń. 96% osób spotkało się już z różnymi informacjami związanymi z działalnością Stowarzyszenia i niemal wszyscy, z pojedynczymi wyjątkami ocenili je pozytywnie.

Wykres 13.: Ocena zrozumiałości artykułów (%)

Źródło: badania własne.

Wykres 14.: Ocena układu treści (%)

Źródło: badania własne.

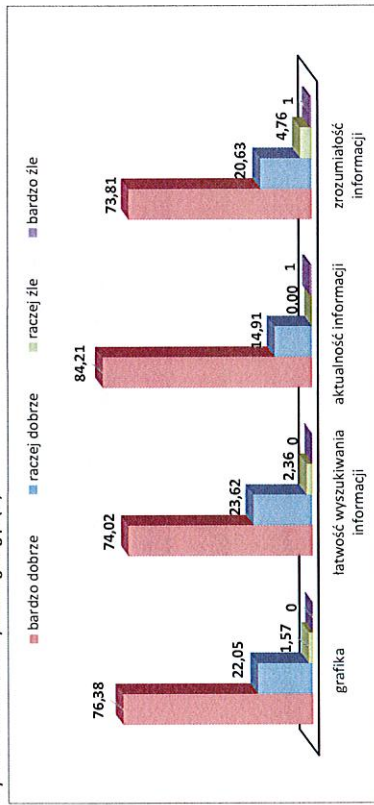
Odpowiedzi utrzymały się na podobnym poziomie, co w 2018r. Jest to wynik starannego przygotowania artykułów, które są weryfikowane przez min. 3 pracowników Biura.

Ankietowani ocenili również jeden z głównych kanałów informacyjnych SGR, czyli jej stronę internetową. W ciągu ostatniego półroczia odwiedziło ją 94,78% badanych, co jest wskaźnikiem wyższym niż w 2018r.

7 osób, które nie skorzystały w ciągu ostatniego półroczia ze strony SGR, nie podało przyczyn.

W odniesieniu do oceny platformy respondenci najchętniej ocenili aktualność informacji (124/127 osób), przy której odsetek ocen „bardzo dobrych” był o ok. 17% wyższy niż w poprzednim roku, a najniżej – zrozumiałość treści (119/126 osób), gdzie stopień najlepszych ocen spadł o 1,68%. Należy zauważyć, ogólnie ocena strony wzrosła w stosunku do 2018r, a różnice w notach dotyczących poszczególnych aspektów portalu są minimalne i tylko 13 not było negatywnych.

Wykres 15.: Ocena strony www.sgr.org.pl (%)

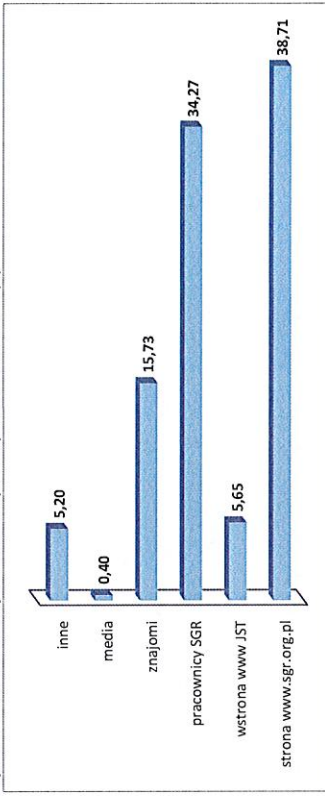
Źródło: badania własne SGR.

Popularność elektronicznych kanałów komunikacji i promocji oraz relatywnie niski koszt korzystania z nich, każą skupić się w przyszłych latach właśnie na takiej formie informacji i promocji, szczególnie w obliczu wyczerpania środków na wsparcie wnioskodawców. Przeniesienie większości działań do internetu jest wskazane zwłaszcza przy drogiej przesyłce, których cena nie jest adekwatna do planowanych wskaźników. Chodzi tutaj m.in. o popularyzację dotacji poprzez wystawę plenerową dobrych praktyk, która została umieszczona przed siedzibą SGR. Nie została ona wymieniona jako preferowane źródło informacji, dlatego nie ma potrzeby przenoszenia do innych miejsc na obszarze – zamiast pierwotnie planowanych działań, efektywniejsza będzie jej prezentacja na portalach i stronach internetowych SGR i podmiotów powiązanych.

▪ dostosowanie działań komunikacyjnych w zakresie usług szkoleniowo-doradczych

Wyniki ankiet wypełnianych przez uczestników szkoleń oraz ankiety on-line, wskazują, że największą osobą dowiedzieli się o nich ze strony internetowej SGR oraz od pracowników Biura (w tym mailowo). Ponad połowę mniej ankietowanych wiadomości zaczętnię od znajomych, ok. 5% ze stron www urzędów i innych kanałów a pojedyncze osoby z innych źródeł (głównie newsletter i LIPE Slupsk). Tylko 1 osoba dowiedzieli się o szkoleniach z mediów.

Wykres 16.: Źródła informacji o szkoleniach podane przez ich uczestników (%)

Źródło: badania własne.

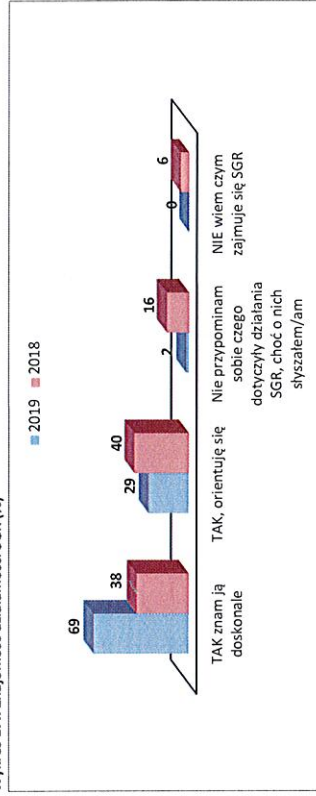
Wyniki wskazują, że najskuteczniejsze są kanały komunikacji pozostające w dyspozycji SGR - strona internetowa (96 na 248 odpowiedzi) oraz informacje, w tym mailowe od pracowników Biura SGR (85 odpowiedzi). Znacznie wzrosła odsetek osób, które dowiedzieli się o szkoleniach od znajomych, co może świadczyć o poszerzeniu się wśród mieszkańców świadomości na temat roli SGR.

W drugim badaniu internetowym respondenci ocenili porę organizacji szkoleń: 50% odpowiedziało, że są one prowadzone w dogodnym czasie, 25% miało odmienne zdanie i tyle samo nie wypowiedziało się na ten temat. Należy przy tym zwrócić uwagę, że informacje o szkoleniach przekazywane są w odpowiednim wyprzedzeniu (od 1,5 do 1 tygodnia), natomiast przeniesienie ich na godziny późniejsze lub dni wolne od pracy mogłoby spowodować absencję innych osób (SGR próbowała wdrożyć weekendowe szkolenia w ramach projektów, np. dla NGO, jednak uczestnicy nie chcieli poświęcać na nie wolnego czasu, dlatego powrócono do systemu organizacji spotkań w godzinach pracy).

▪ znajomość SGR i jego oferty wśród mieszkańców terenu partnerstwa

W 2019r. odnotowano odwrócenie tendencji spadkowej w zakresie znajomości działalności SGR, co może mieć związek z intensyfikacją działań animacyjnych.

Wykres 17.: Znajomość działalności SGR (%)

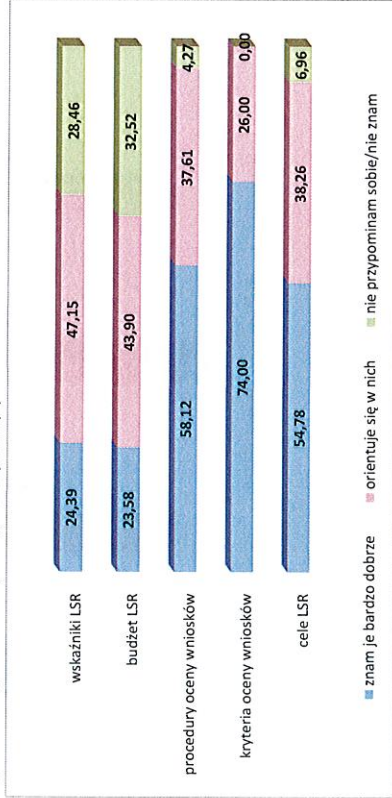

Źródło: badania własne.

Trudno ocenić, jaki wpływ na podniesienie wskaźników miała organizacja dodatkowych imprez przez SGR. Z pewnością przyczyniło się do podniesienia oceny samego stowarzyszenia (nawiązanie bliższych relacji z lokalną społecznością). Niemniej na zaproszenie SGR odpowiadały głównie placówki szkolne, natomiast z punktu rodzinnego skorzystały osoby od dawna związane z organizacją, które miały istotny wpływ na jej powstanie i rozwój. To sygnalizuje, że większość interesantów, choć pozytywnie ocenia SGR, zainteresowana jest wymiernymi korzyściami z relacji z nią. Wobec powyższego wskazane jest ponowne odejście od działań prowadzonych w formie imprez i skupienie się na komunikacji on-line.

Znajomość działań SGR w pewnym stopniu może być mierzona znajomością jej Strategii, co stanowi wskaźnik *Planu Komunikacji (Znajomość rzeczywista SGR wśród ankietowanych osób wyrażona procentowo)*. W ankiecie badane były następujące elementy LSR: cele, wskaźniki, budżet, kryteria i procedury wyboru wniosków. Najmniej znaną częścią okazały się wskaźniki, a najwięcej pozytywnych wskazań padło w przypadku procedur i kryteriów, których znajomość jest najbardziej istotna przy wnioskowaniu o dotację.

Wykres 18.: Znajomość Lokalnej Strategii Rozwoju SGR (%)

Źródło: badania własne SGR.

Znajomość każdego z elementów SGR jest wyższa niż w 2018r. Wszyscy uczestnicy badania posiadają wiedzę nt. kryteriów wyboru operacji, a w przypadku celów i procedur oceny odpowiedzi przeczącą podał odpowiednio 8 i 5 osób - zatem nawet respondenci, którzy nie składali wniosków (43 osoby) znają zasady wyboru operacji. Najmniej znane są aspekty, ze względu na swój charakter „niewidoczne” w promocji, tj. budżet i wskaźniki, choć w stosunku do 2018r. procent odpowiedzi: „znam je bardzo dobrze” i „orientuję się w nich” zwiększył się o 37,54% i 20,48%. Można zatem uznać, że nastąpił wzrost świadomości lokalnej społeczności na temat zadań organizacji i podstaw jej funkcjonowania.

dotarcie do grup defaworyzowanych i zmarginalizowanych
Działania mające na celu dotarcie do grup defaworyzowanych prowadzone są dwutorowo – przez aktywizację lokalnej społeczności oraz organizowane nabory wniosków.

W ramach pierwszego rodzaju działań szczególny nacisk kładzie się na zaangażowanie grupy, jaką są dzieci i młodzież z terenów wiejskich. SGR zorganizowała plener malarski oraz zapewniła dla nich animację podczas Dożynków rybnych. Zorganizowała również piknik dla rodzin.

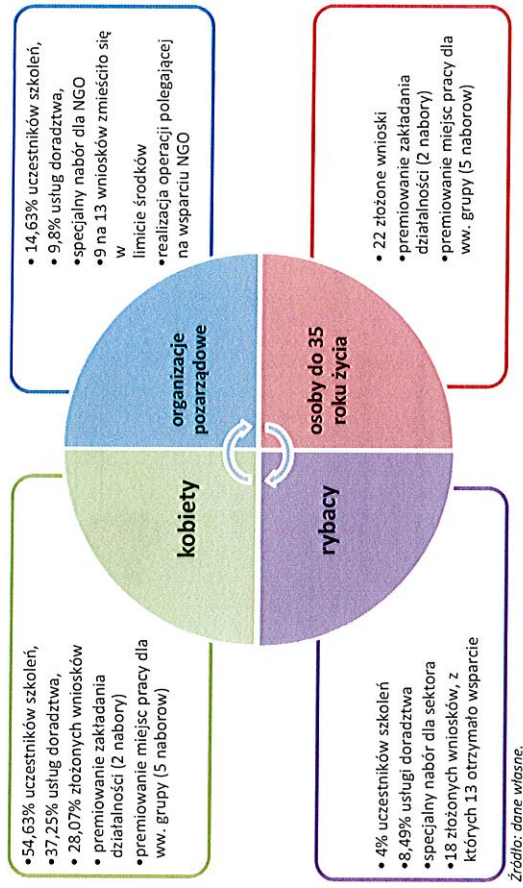
Ponadto SGR wspiera organizacyjnie:

- mieszkańców Przewłoki znajdującej się w gminie Ustka, poprzez udostępnienie sali na potrzeby spotkań wiejskich,
- sektor gospodarczy poprzez udostępnienie sali na prowadzenie warsztatów.

W zakresie konkursów dotacyjnych w 2019r. wspierane były następujące grupy defaworyzowane: kobiety, osoby do 35 roku życia, rybacy, organizacje pozarządowe, mieszkańcy miejscowości poniżej 1000 mieszkańców, osoby z wykształceniem niższym niż średnie. Wspomniane wsparcie przejawia się głównie w premio-

waniu operacji mających na celu zatrudnienie ww. grup, założenia lub rozwoju przez ich członków działalności gospodarczej oraz rozwoju infrastruktury i organizacji imprez w ich miejscu zamieszkania.

Rysunek 2.: Wsparcie dla grup defaworyzowanych

Źródło: dane własne.

Diagram przedstawia grupy, co do których wsparcie można wyrazić wymiennie.

Na obecnym etapie niemożliwe jest określenie, ile miejsc pracy stworzonych zostanie dla konkretnych grup, ponieważ większość wnioskodawców nie precyzowała tego w swoich wnioskach.

Dodatkowo należy ominiść sytuację mieszkańców w miejscowościach do 1000 mieszkańców – w wyniku naborów powstanie lub zostanie wyposażona infrastruktura turystyczna dla 4 małych wsi, w których przeprowadzone zostaną działania promocyjne (imprezy).

2. Monitoring działań doradczych i wspierających

Działania doradcze i wspierające polegają na świadczeniu usług konsultacji i prowadzenia szkoleń w zakresie ubiegania się o środki z PROW i PO RYBY 2014-2020. Jako elementem *Planu Komunikacji* odpowiadają im zarówno wskaźniki strategiczne, jak i typowo komunikacyjne.

a) **Kryterium w zakresie monitoringu:** jakość i częstotliwość świadczonego przez SGR

Doradztwo świadczone było głównie przez pracowników Biura SGR w formie konsultacji indywidualnych oraz szkoleń dla osób zainteresowanych wnioskowaniem o dotację. Szkolenia dotyczące przygotowania dokumentacji aplikacyjnej odbywały się przed każdym naborem wniosków. Wsparcie w rozliczaniu wniosków było natomiast prowadzone w formie konsultacji (podział na konsultacje z zakresu rozliczania i wnioskowania o dotację) – wyjątkiem było szkolenie dla NGO w zakresie realizacji grantów. Doradztwo prowadzone ciągle w godzinach pracy Biura SGR.

Szczegółowe informacje nt. ww. usług przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8.: Rodzaj i ilość doradztwa świadczonego przez SGR

Rodzaj usługi	Zakres usług	Liczba usług	Liczba godzin	Liczba uczestników	Prowadzący
Doradztwo ogólne	- Zasady dofinansowań - Sporządzanie wniosków i biznesplanów - Realizacja i rozliczanie operacji	228	48,95 97 mali	153*	Pracownicy Biura SGR
Szkolenia dla podmiotów publicznych i organizacji pozarządowych	Zasady dofinansowań w zakresie infrastruktury turystycznej	2	nd.	21	Pracownicy Biura SGR
Szkolenia dla podmiotów gospodarczych oraz mieszkańców	- Zasady dofinansowań - Sporządzanie wniosków i biznesplanów w zakresie rozwijania i podejmowania działalności gospodarczej - Zasady realizacji i rozliczania operacji, zasady konkurencyjnego trybu wyboru wykonawców	13	nd.	160	Pracownicy Biura SGR
Szkolenia dla organizacji pozarządowych	- Zasady dofinansowań - Sporządzanie wniosków o dofinansowanie - Realizacja i rozliczanie zadań grantowych	4	nd.	24	Pracownicy Biura SGR

*zgodnie z nowymi wytycznymi, jeżeli jedna osoba/podmiot korzystał z doradztwa kilkakrotnie lub w sytuacjach brały udział różne osoby reprezentujące ten sam podmiot, takich odbiorców działań należy liczyć jeden

Źródło: dane własne.

Doradztwo trwało łącznie 48,95 godziny, przy czym należy też zaznaczyć, że statystyka nie uwzględnia czasu poświęconego na sporządzenie wiadomości mailowych (97, o 33 więcej niż w 2018r.), tj. m.in. sprawdzenie obowiązujących przepisów prawnych czy weryfikacji dokumentacji aplikacyjnych lub korekt do złożonych wniosków, które pochłaniają najwięcej czasu (sr. 3 godz./1 wniosek), a także doradztwa nierejestrowanego.

Zakres doradztwa dotyczył głównie przygotowania wniosków o dofinansowanie, choć wliczono w niego również konsultacje dotyczące przygotowania uzupełnień w projektach. 18 razy udzielono wsparcia w zakresie realizacji projektów, w tym raz konsultantowi koordynującemu kilka wniosków o dofinansowanie. Przeprowadzono również szkolenie z rozliczania i realizacji operacji dla sektora społecznego.

Zainteresowanie przedstawicieli poszczególnych sektorów jest wspólne do liczby złożonych wniosków i rodzaju naborów. Najwięcej osób korzystających z doradztwa to przedsiębiorcy oraz osoby nieprowadzące działalności. W konsultacjach udział wzięli przedstawiciele 6 jednostek publicznych oraz 15 organizacji pozarządowych.

W przypadku szkoleń sytuacja wygląda podobnie. Średnia liczba uczestników spotkań z sektora gospodarczego wyniosła ok. 12 osób, społecznego – 5, a publicznego – ok. 5 (wzrost osób z sektorów gospodarczego i publicznego, zachowanie poziomu uczestnictwa NGO).

Zainteresowanie usługami SGR przekroczyło zakładane wskaźniki ujęte w Panie Komunikacji oraz w większości pozwoliło na ich przekroczenie w zakresie Planu Działania (SGR zrealizowała wszystkie wskaźniki przewidziane do 2021r., a wskaźniki rozliczane w 2023r. osiągnięto na poziomie 95 i 98%).

Tabela 9.: Wskaźniki produktu Planu Komunikacji i Planu Działania w zakresie działań doradczych i wspierających

	Opis działania	Wskaźnik Planu Komunikacji/Planu Działania/LSR	Realizacja wskaźnika produktu	Stopień realizacji wskaźnika
	WYKORZYSTANIE MEDIÓW (kampania informacyjna, promocyjna, platforma informacyjna)			
Konsultacje	udzielane w Biurze SGR oraz w terenowych punktach informacyjnych, rozlokowanych w gminach członkowskich SGR. Promocja miejsc i godzin otwarcia we wszelkich materiałach	liczba podmiotów, którym udzielono doradztwa (2019) - 90	153	170%
		liczba podmiotów, którym udzielono porad i konsultacji – 700*	686**	98%
Spotkania merytoryczne	liczba osób uczestnicząca w spotkaniach (2019) - 160	205	128,13%	
	animowanie/organizowanie spotkań poza Biurem SGR, prezentujących zagadnienia LSR, zasady konkursów, wsparcia wnioskodawców, realizacji projektów itp. Zapraszanie do udziału poszczególne grupy docelowe, wg Planu Działania	liczba osób uczestnicząca w spotkaniach informacyjnych-konsultacyjnych - 650***	689**	106%
		liczba spotkań informacyjnych – konsultacyjnych – 51*	73**	143,14%
		liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD – 600***	570**	95%

*zakładana wartość wskaźnika do końca 2021r.

**liczba podmiotów, którym udzielono konsultacji/uczestnicząca w szkoleniach w latach 2016-2021.

***zakładana wartość wskaźnika do końca 2023r.

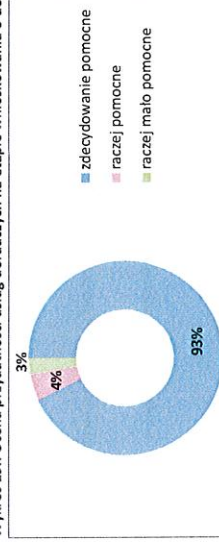
Źródło: dane własne.

Poziom zadowolenia z udzielanych konsultacji i szkoleń jest wysoki. Jakość świadczonych usług zbadana została za pomocą ankiet wypełnianych przez potencjalnych wnioskodawców po odbyciu konsultacji oraz po każdym ze szkoleń, a także w ramach badań internetowych. Łącznie wypełniono 112 formularzy dotyczących doradztwa (z podziałem na jego rodzaj, tj. w zakresie wnioskowania oraz realizacji i rozliczenia operacji). W przypadku ankiet ze spotkań merytorycznych uczestnicy oddali 192 wypełnione formularze, a dodatkowo przeprowadzono badanie on-line w zakresie oceny trenerów (12 odpowiedzi) i przydatności i jakości szkoleń (11 odpowiedzi).

Interesanci ocenili przydatność przebiegłych konsultacji. Większość z nich (104 osób na 112) określiła je jako bardzo pomocne, a 5 – jako raczej pomocne. Jedynie 3 osoby oceniły je jako raczej mało pomocne. 92 na 102 osoby zadeklarowały ponowne skorzystanie w doradztwa na etapie realizacji operacji, 8 – nie miało zdania na ten temat, a 2 odpowiedziały przecząco.

Poniższe tabele przedstawiają opinie badanych z podziałem na doradztwo w zakresie wnioskowania o dotacje i rozliczenia operacji

Wykres 19.: Ocena przydatności usług doradczych na etapie wnioskowania o dotację

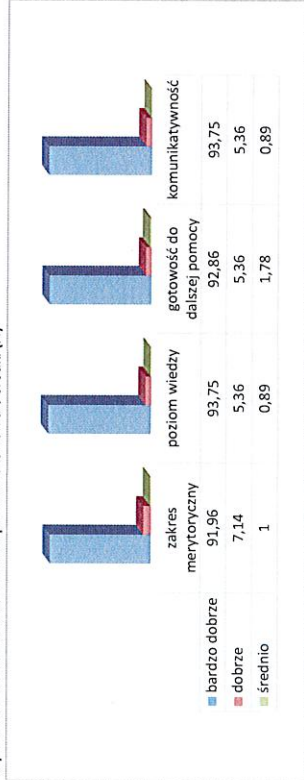
Źródło: badania własne.

Poszczególne elementy doradztwa badano oddzielnie wśród osób starających się o środki i beneficjentów, którzy już realizowali operacje. Ocena, tak jak w poprzednich latach, była pozytywna, a negatywne noty wydały pojedyncze osoby, co miało prawdopodobnie związek z brakiem możliwości udzielenia im wsparcia (wśród osób, które otrzymały dofinansowanie padły wyłącznie pozytywne oceny).

Ocena przydatności konsultacji jest wyższa niż w 2018r., kiedy odpowiedź „zdecydowanie pomocne” wskazało 88% respondentów.

Badani ocenili również doradców w zakresie zakresu merytorycznego prowadzonych przez nich konsultacji, ich wiedzy, gotowości do dalszej pomocy i komunikatywności.

Wykres 20.: Ocena doradców na etapie wnioskowania o środki (%)

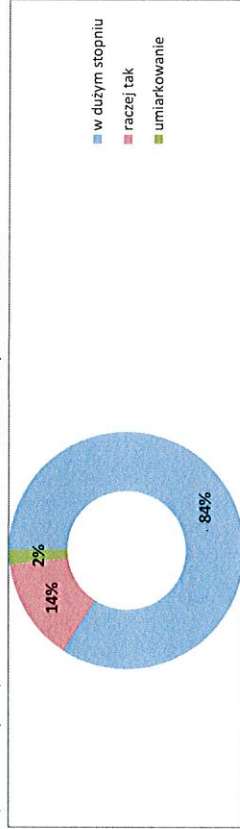

Źródło: ankiety satysfakcji z konsultacji.

Oceny są wyższe niż w 2018r., kiedy procentowa wartość odpowiedzi „bardzo dobrze” przekroczyła 90% tylko w jednym przypadku. Żaden ankietowany wydał noty „bardzo słabo” ani „raczej słabo”. Ocenę średnio wystawiono łącznie 5 razy.

Szkolenia, podobnie jak konsultacje były dla uczestników pomocne przy sporządzaniu wniosków o dofinansowanie. Przedstawione niżej dane obejmują zarówno odpowiedzi uczestników szkoleń udzielane bezpośrednio po spotkaniach (186 osób), jak i przy wykorzystaniu badania on-line (12 i 11 osób odpowiadających na różne pytania, przy czym nie wszyscy odpowiedzieli na poszczególne zagadnienia). Przy pytaniu, czy spotkanie spełniło oczekiwania osób w nich uczestniczących, nie padła ani 1 ocena negatywna, tj. „w nieznanym stopniu” lub „wcale”. 3 na 195 osoby przydatność szkoleń określiło szkolenia jako „umiarkowanie” przydatne.

Wykres 21. Stopień spełnienia oczekiwań uczestników szkoleń na etapie wnioskowania

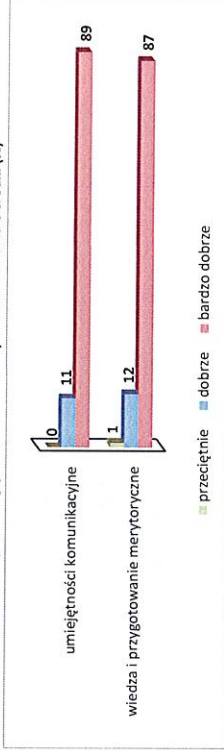

Źródło: badania własne.

Wyniki są wyższe niż w 2018r. – w przypadku odpowiedzi „w dużym stopniu” – nastąpił wzrost o 9%, a przy odpowiedziach „umiarkowanie” – spadek o 2%.

Opinie przekładają się na ocenę trenerów.

Wykres 22. Ocena trenerów prowadzących szkolenia na etapie wnioskowania o środki (%)

Źródło: badania własne.

Jedynie 2 uczestników szkoleń w aspekcie wiedzy i przygotowania merytorycznego ocenili trenerów „przeciętnie”, pozostali wystawili oceny pozytywne. Nastąpił znaczny wzrost ocen w stosunku do 2018r. – w zakresie wspomnianej wiedzy i przygotowania merytorycznego odsetek odpowiedzi „bardzo dobrze” wzrósł o 12%, a odpowiedzi „umiarkowanie” spadł o 1%, a w obszarze komunikatywności wartości wzrosły analogicznie o 14% i spadły o 1%. Nieco niżej oceniono materiały szkoleniowe (bardzo dobrze – 80%, dobrze – 19%, umiarkowanie – 1%), choć i tutaj nie padły noty negatywne.

b) Kryterium ewaluacyjne: jakość wsparcia udzielanego przez pracowników SGR podczas realizacji projektów

Wśród ankietowanych znalazły się również osoby korzystające ze wsparcia na etapie realizacji projektów, które we wszystkich aspektach doradztwa przyznali najwyższe noty (100% w zakresie zakresu merytorycznego usług, poziomu wiedzy, gotowości do dalszej pomocy i komunikatywności), na co mogą wpływać bliższe relacje z pracownikami SGR, ale również lepsze rozumienie procedury realizacji i rozliczania dotacji oraz wymogów i ograniczeń w tym zakresie, co z kolei przekłada się na ich obiektywizm.

W 2019r. zorganizowano 1 szkolenie dotyczące realizacji i rozliczania wniosków. Jego uczestnicy (6 osoby) na wszystkie pytania dotyczące jakości szkolenia (przydatność, wiedza i umiejętności komunikacyjne trenera, materiały) ocenili w 100% jako „bardzo dobre”.

3. Monitoring funkcjonowania struktur SGR

Kryterium ewaluacyjne: jakość pracy struktur SGR

Struktury SGR tworzą: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Komisja Rewizyjna i Rada. Dodatkowo Raport zawiera informacje o Biurze SGR.

W 2018r. odbyły się posiedzenia Walnego Zebrania Członków, Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

Tabela 10.: Charakterystyka organów SGR i opis ich aktywności w 2019r. (stan na 31.12.2019r.)

Organ SGR	Liczba Członków	Liczba posiedzeń organów	Zakres posiedzeń
Walne Zebranie Członków	122	4	- sprawozdawczość SGR - wybory do organów SGR - zmiany w LSR i procedurach - realizacja LSR - pozostała działalność SGR
Zarząd	7	17	- sprawozdawczość SGR - ocena i wybór wniosków o dofinansowanie - rozpatrywanie protestów
Komisja Rewizyjna	5	1	- wydanie opinii w sprawie zmiany przez beneficjenta w umowie o dofinansowanie - opiniowanie wniosków o dofinansowanie - opiniowanie protestów
Rada	15	17	
Komisje opiniujące	5-7	14	

Źródło: dane własne SGR.

Nadal niezadowolająca jest frekwencja podczas **Walnych Zebrań Członków**, choć należy przy tym zwrócić uwagę, że mieszkańcy, z których znaczna część należy do SGR, przejawiają aktywność na innych polach, w tym m.in. w ewaluacji działalności LSR (oddano 115 ankiet).

Zebrań **Zarządu** odbywały średnio 1,4 razu na miesiąc, czyli o 1 punkt mniej niż w 2018r. Wiąże się to ze sprawniejszą realizacją naborów, przez co większość dokumentacji z nimi związanych zatwierdzana jest kompleksowo. Zarząd podjął łącznie 30 uchwał.

W 2019r. Zarząd SGR:

- 4 razy występował o zmiany w LSR lub procedurach, w tym: przeprowadził konsultacje społeczne w celu pozyskania premii przeznaczonych na nabory wniosków,
- 2 razy złożył wniosek o wprowadzenie zmian w Harmonogramie planowanych konkursów, co pozwoliło na zwiększenie gwarancji osiągnięcia wskaźników Planu Działania LSR związanych z realizacją operacji.

Wszystkie wnioski Zarządu zostały zaakceptowane przez Urząd Marszałkowski.

Rada w 2019r. spotykała się 17 razy, a wyłonione z jej składu komisje – 14. Łącznie podjęła 396 uchwał, a większość z nich dotyczyła oceny i wyboru wniosków o dofinansowanie. Członkowie Rady uczestniczyli również w szkoleniach i konsultacjach mających na celu podniesienie ich kompetencji.

Tabela 11.: Szkolenia Rady SGR.

Lp.	Data szkolenia	Miejsce szkolenia	Zakres szkolenia	Liczba członków Rady obecna podczas szkolenia
1.	04.06.2019	Przewłoka	Szkolenie z zakresu oceny zadań grantowych (PROW) i tworzenia infrastruktury turystycznej (RYBY).	10
2.	25.06.2019	Przewłoka	Szkolenie z zakresu zmian w ocenie wniosków o dofinansowanie w ramach PO RYBY oraz zmian w LSR związanych z dodatkowymi środkami na działania w PROW.	9
3.	27.09.2019	Przewłoka	Szkolenie dla Rady SGR z zakresu procedur (PO RYBY)	8

Źródło: badania własne.

Tematyka szkoleń i konsultacji odpowiadały bieżącym potrzebom związanym z oceną składanych wniosków. W 2019r. nie przeprowadzono specjalistycznych konsultacji.

W wyniku podjętych działań wszystkie nabory wniosków zostały przeprowadzone poprawnie. Do każdego z nich IP miała uwagi, jednak nie wymagały one uzupełnień i związane były z omykami pisarskimi w dokumentacji.

Wspomniane uwagi można odnieść również do pracy **Biura**, które obsługuje Radę i Zarząd w zakresie realizacji LSR i organizacji naborów, czuwa nad prawidłowym przebiegiem posiedzeń tego pierwszego organu oraz prowadzi działania wspierające i animacyjne wśród lokalnej społeczności, w tym potencjalnych wnioskodawców. Biuro (5 pracowników w ramach kosztów bieżących i aktywizacji PO RYBY i jeden pracownik niefinansowany z ww. programu) realizowało zadania związane z wdrażaniem Lokalnej Strategii Rozwoju, innych projektów oraz uczestniczyło w szkoleniach, które miały przygotować je do realizacji Strategii. Dotyczyły one znajomości procedur wyboru wniosków (4 szkolenia wewnętrzne i 1 zewnętrzne). Biuro SGR skompletowało też ze specjalistycznego doradztwa. 3 osoby zostały oddelegowane na kurs doradcy biznesowego, by móc wspierać organizacje pozarządowe w rozwoju działalności gospodarczej i odpłatnej (szkolenie nie było finansowane ze środków LSR). Ponadto co tydzień pracownicy brali udział w wewnętrznych spotkaniach organizacyjnych, podczas których planowano pracę, co pozwoliło na sprawną realizację zadań.

Tabela 12.: Szkolenia dla Biura SGR w zakresie realizacji LSR

Lp.	Zakres szkolenia	Data	Miejsce szkolenia/organizator	Liczba osobodni
1	Spotkanie szkoleniowe dla LGD z woj. Pomorskiego - Środki na bieżący okres programowania i przyszłej perspektywy finansowej	11-12.04.2019	Stara Kiszewa/ Urząd Marszałkowski województwa Pomorskiego	2
2	Szkolenie pracowników Biura z zakresu procedur (PROW - granty)	3.04.2019	Przewłoka	4
3	Szkolenie dla pracowników Biura z zakresu procedur (PO RYBY)	16.04.2019	Przewłoka	4
4	Szkolenie dla pracowników Biura z zakresu analizy obszaru pod względem rozwoju przedsiębiorczości.	27-28.06.2019	Przewłoka	10
5	Doradztwo specjalistyczne pod względem analizy diagnozy LSR	19.04.2019, 23.04.2019, 25.04.2019	Przewłoka	14
6	Szkolenie z zakresu procedur PROW i PO RYBY	13.09.2019	Przewłoka	5
suma				39

Źródło: badania własne

Szkolenia dla Biura są zrealizowane na poziomie 76,69%. W celu zwiększenia wskaźnika osobodni szkoleń dla członków organów należy zwiększyć ich częstotliwość lub rozciągnąć je również na osoby zasiadające w Zarządzie i Komisji Rewizyjnej. Jednocześnie, długoletnie doświadczenie większości członków Rady w ocenie wniosków, nie stwarza konieczności ciągłego prowadzenia działań edukacyjnych, a zaplanowanie ich przed każdym naborem wniosków pełni raczej funkcję podtrzymania i przypomnienia wiadomości związanych z procedurami SGR. Jednocześnie należy zaznaczyć, iż ww. wskaźniki są wyłączone z rozliczenia realizacji LSR (kamieniami milowymi), co umożliwiło rozłożenie szkoleń w sposób, który będzie odpowiadał faktycznemu zapotrzebowaniu na nie.

IV Ewaluacja wdrażania LSR

1. Ocena systemu wdrażania LSR

a) Kryterium ewaluacyjne: adekwatność przyjętych zakresów wsparcia – realizacja celów SGR

Realizacja celów LSR badana jest na podstawie osiągniętych wskaźników rzeczowych. Celem ogólnym przypisanym są wskaźniki oddziaływania, celom szczegółowym – wskaźniki rezultatu, a przedsiębiorstwom – wskaźniki produktu. Te ostatnie rozliczane są w 2 i 3-letnich okresach, bieżący – do końca 2018r. Minimum niezbędne do osiągnięcia do końca 2018r. wynosi 40% każdego ze wskaźników produktu, natomiast osiągnięcie poziomu równego 60% stanowi jeden z warunków przyznania premii finansowej. Wskaźniki rezultatu realizowane są natomiast do 2023r.

Ewaluacja za 2018r. zamyka zatem pierwszy okres realizacji LSR, a osiągnięte wskaźniki badane są na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie oraz rozliczonych operacji i wypłaconych dotacji.

■ Jakże zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej nastąpiły i mogą mieć wpływ na dezaktualizację LSR?

Na obszarze nie doszło do wielu zmian, które mogłyby wpłynąć na dezaktualizację LSR. 84% uczestników badań SGR uważa, że sytuacja społeczno-gospodarcza nie zmieniła się, a 16% - że zaszły zmiany, jednak tylko jedna osoba zgłosiła ogólną uwagę o tym, że LSR nie jest adekwatna do sytuacji.

■ Czy widać różnicowania potrzeb między poszczególnymi gminami? Jakże i jak można na nie zareagować?

62% badanych (badania własne SGR) widzi różnicowanie między poszczególnymi gminami objętymi LSR. Najwięcej z nich (44,62%) uważa, że największe różnice zachodzą w rozwoju gospodarczym i dostępie do usług w zakresie dotacji dla przedsiębiorców, w tym rybaków, miejsce realizacji usług w wybranych wnioskach znalazło głównie od rozmieszczenia podmiotów związanych z rybactwem. Najwięcej projektów realizowanych będzie w gminie Miasto Ustka, z którą związanych jest wielu rybaków (6 operacji), a także w gminach Słupsk (4), w której liczba podmiotów gospodarczych spada w stosunku do poprzedniego roku o 455 oraz Ustka (4) pozostającej dotychczas w grupie mniej rozwiniętych obszarów (w stosunku do ostatniego roku liczba firm wzrosła o 298 podmiotów). Wsparcie zostało zatem przekazane dla obszarów silnie uzależnionych od rybactwa, oraz takim, które albo przechodzą kryzys (Słupsk), albo wpisują się w główny nurt rozwoju obszaru (Ustka).

37,77% ankietowanych wskazało różnice w komunikacji, infrastrukturze i rozwoju kulturalnym. Jednak biorąc pod uwagę sporą liczbę inwestycji realizowanych przez gminy widać, że wszystkie samorządy rozwijają nie tylko infrastrukturę społeczną (plac zabaw, boiska) ale również turystyczną (ścieżki rowerowe, przystanki kajakowe). Znaczące, że o dofinansowanie wystąpiła najsłabiej rozwinięta gmina Smołdzino. W ramach jej projektu powstanie obiekt turystyczny promujący dziedzictwo obszaru. Dodatkowe wsparcie otrzymało stowarzyszenie działające na terenie gminy, planujące odnowienie obiektów zabytkowych. Konkurs na infrastrukturę turystyczną objął również tematykę kultury, ponieważ na nowo powstałych obiektach muszą być zrealizowane aktywności, które w przeważającej części dotyczyć będą rybactwa, które jest jednym z filarów lokalnej tradycji. W odniesieniu do komunikacji, SGR nie prowadzi naborów, jednak większość gmin inwestuje w drogi, co jednak jest długotrwałym procesem.

18,46% osób widzi różnicowanie jeżeli chodzi o aktywność społeczną. SGR, prowadząca Centrum Organizacji Pozarządowych, w dużym stopniu spotyka się z problemem pozyskiwania środków finansowych przez organizacje pozarządowe. SGR, prowadząc nabory przeznaczone dla NGO, pozwala zdobyć pieniądze umożliwiające realizację założonych przez nie działań przez te organizacje. W 2019 roku odbył się nabór na działania edukacyjne dla lokalnej społeczności, w którym wysokość dotacji wynosiła 15 tysięcy złotych na jedną operację przy 100% dofinansowaniu.

■ W jakim stopniu wybrane projekty realizowane w ramach LSR przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR, w jakim stopniu przyczyniają się do odpowiadania na potrzeby społeczności z obszaru LSR?

LSR i zastosowane w ramach jej realizacji kryteria wyboru operacji, a co za tym idzie – wybierane projekty – w dużej mierze przyczyniają się do zaspokajania potrzeb lokalnej społeczności, a tym samym przyczyniają się do osiągnięcia celów SGR (72,64% ankietowanych uważa, że wybrane projekty całkowicie przyczyniają się do realizacji celów LSR, a 25,47% - że częściowo, 3 osoby dały odpowiedź: „w nieznacznym stopniu” lub

„wcale”).

W ramach zadań grantowych polegających na popularyzacji dziedzictwa lokalnego dofinansowanie otrzymało 7 organizacji z terenu SGR, przy czym jedna wycofała się ze względu na planowaną do złożeń działalności gospodarczą. Dzięki organizacji konkursów przeznaczonych dla NGO mają one możliwość realizacji swoich celów statutowych oraz włączenia w nie lokalnej społeczności. Kondycja finansowa organizacji działających w obszarze SGR jest słaba, dlatego też każda możliwość pozyskania przez organizacje dodatkowych środków jest bardzo chętnie przyjmowana. Konkursy SGR były o tyle atrakcyjne, że gwarantowały 100% dofinansowania na realizację grantów przy współpracy z SGR i ograniczenie liczby wnioskodawców do NGO z obszaru LSR (mniejsza konkurencyjność).

W wyniku dofinansowań dla NGO i podmiotów publicznych na obszarze SGR powstanie 8 nowych obiektów turystycznych, a budynki będą dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Należy przy tym zauważyć, że wsparcie otrzymały 2 podmioty z najsłabiej rozwiniętej gminy – Smołdzina. Obiekty zostaną również wykorzystane do organizacji imprez otwartych, co podniesienie ilości usług kulturalnych na obszarze. W ramach dywersyfikacji działalności rybackiej 12 na 13 wnioskodawców otrzymało dofinansowanie, co odwołuje problem sektora związanych z ograniczeniem limitów połowowych i nowymi zakazami połowów. Wnioskodawcy będą mogli częściowo uniezależnić się od pracy na morzu.

W ramach operacji związanych z potencjałem wodnym wsparcie otrzymały wnioski polegające na uruchomieniu usług gastronomicznych opartych o produkty rybackie – przyczyni się to do zwiększenia wykorzystania zasobów rybnych, natomiast operacja związana z badaniem przetworzonych ryb – do rozwoju i podniesienia jakości pracy przetwórci, które są największymi pracodawcami na obszarze.

Tabela 13.: Realizacja wskaźników w ramach poddziałania 2.1.1. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług dla lokalnej społeczności

Wskaźnik	Rozliczone operacje	Wskaźnik planowany do końca 2021r.	Stan do 2021r. – min.	Brakujący wskaźnik / do min.	Wskaźnik końcowy
Wskaźniki produktu					
liczba operacji zw. z zakładaniem przedsiębiorstwa	6	11	9	3	22
liczba operacji nastawiona innowacje	4	3	6	0	8
Wskaźniki rezultatu					
liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)	9	nd.	nd.	15	24
liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych	10	nd.	nd.	0	5

Źródło: dane własne SGR, dane IP.

Do końca 2019r. 6 wnioskodawców rozliczyło operację, a 2 wnioskodawcom wypłacono pierwszą transzę środków, co oznacza, że poprawnie rozliczyli początkowy etap realizacji projektów. Z wiedzy SGR wynika, że operacje są zakończone, a rozliczenie opóźnione jest z przyczyn administracyjnych.

W celu osiągnięcia końcowego wskaźnika w 2019r. ogłoszono nabór wniosków, w ramach którego 14 operacji znalazło się w limicie środków. Większość z nich polega wyłącznie na zakupie sprzętu, dlatego można przypuszczać, że co najmniej jedna z nich zostanie rozliczona do 2021r.

W zakresie podejmowania działalności gospodarczej dotyczącej turystyki niskie wskaźniki wynikają z dużej liczby rezygnacji z realizacji operacji w ramach I naboru – z podpisania umowy wycofało się 6 na 8 wnioskodawców. Wśród pozostałych jedna osoba rozliczyła całość projektu, a druga wciąż go realizuje. Dopiero wnioskodawcy z dodatkowego konkursu zapewnili częściowo lukę w liczbie umów o dofinansowanie. Są to 3 osoby, z których jedna rozliczyła operację, a 2 jeszcze ją realizują (1 osoba korzystała z doradztwa w celu złożenia końcowego wniosku o płatność).

3 wnioskodawców wybranych w 2016r. wycofało się już po organizacji dodatkowego konkursu, dlatego rozwiązane środki przeniesiono do naboru ogłoszonego w 2019r., w ramach którego do dofinansowania rekomendowano 13 projektów. Niemniej biorąc pod uwagę, że część z nich ma charakter inwestycyjny, należy podjąć działania w celu przesunięcia części wskaźników na koniec 2023r., co prawdopodobnie będzie możliwe w 2020r.

Tabela 14.: Realizacja wskaźników w ramach poddziałania 2.3.3. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, z wykorzystaniem kulturowych i przyrodniczych zasobów lokalnych

Wskaźnik	Rozliczone operacje	Wskaźnik planowany do końca 2021r.	Stan do 2021r. – min.	Brakujący wskaźnik/ do min.	Końcowy wskaźnik
Wskaźniki produktu					
liczba operacji zw. z zakładaniem przedsiębiorstwa	2	18	14	12	18
liczba nowych miejsc noclegowych	6	10	8	2	10
Wskaźniki rezultatu					
liczba osób, które skorzystały z miejsc noclegowych w ciągu roku	120	nd.	nd.	0	50
liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)	3	nd.	nd.	17	20
liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych	3	nd.	nd.	0	3

Źródło: dane własne SGR, dane IP.

W ramach podejmowania lub rozwoju działalności związanej z potencjałem wodnym rozliczono 2 operacje, a 3-ci wnioskodawca już zakończył swoją operację. Problemem w realizacji przedsięwzięcia (w całym programie PO RYBY) są długie okresy weryfikacji wniosków o płatność. W 2019r. ogłoszono kolejny konkurs, w ramach którego do dofinansowania wybrano 3 projekty, co nie zapewni realizacji wskaźników (zapewni minimum), dlatego na 2020r. planowane jest wprowadzenie zmian w Planie Działania LSR polegających na obniżeniu wskaźnika: *liczba przedsięwzięć zw. do 6* oraz przesunięcie jego realizacji z 2021r. na 2022r. Uzasadnieniem jest dopuszczenie finansowania inwestycji rybaków do 400 tys. zł, podczas, gdy wskaźniki ustalone były przy założeniu maksymalnego wsparcia do 300 tys. zł.

Tabela 15.: Realizacja wskaźników w ramach poddziałania 2.3.4. Podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej związanej z wodnym potencjałem obszaru

Wskaźnik	Rozliczone operacje	Wskaźnik planowany do końca 2021r.	Stan do 2021r. – min.	Brakujący wskaźnik/ do min.	Końcowy wskaźnik
Wskaźniki produktu					
liczba przedsięwzięć zw. z podejmowaniem lub rozwojem dział. zw. z potencjałem wodnym	2	7	6	4	7
liczba operacji innowacyjnych	2	3	3	1	3
Wskaźniki rezultatu					
liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy	5	nd.	nd.	7	12
liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych	5	nd.	nd.	1	6

Źródło: dane własne SGR, dane IP.

W zakresie dywersyfikacji działalności rybackiej umowę podpisało 8 na 12 wspartych wnioskodawców, a 5 z nich wypłacono środki. 1 z pozostałych wnioskodawców złożył wniosek o płatność w 2018r., w przypadku

dwóch pozostałych – istnieje duże prawdopodobieństwo, że nie zakończą operacji, jednak dotychczas nie rozwiązały oni umowy. W 2019r. do dofinansowania wybrano 12 kolejnych operacji, co może zagwarantować realizację wskaźników, tym bardziej, że większość z nich dotyczy zakupu sprzętu, wyposażenia, itp. Na 2020r. przewidziano kolejny nabór, w ramach którego wydatkowane zostaną wszystkie środki. Niemniej na 2020r. planowane jest przeniesienie wskaźników do kolejnego okresu rozliczeniowego oraz obniżenie ogólnego wskaźnika związanego z liczbą podmiotów, które dywersyfikują swoją działalność, co jest uzasadnione podwyższeniem wsparcia na jedną operację do 400 tys. zł (wskaźniki określano przy maksymalnej kwocie wsparcia do 300 tys. zł).

Tabela 16.: Realizacja wskaźników w ramach poddziałania 3.1.1. Dywersyfikacja źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybactwa

Wskaźnik	Rozliczone operacje	Wskaźnik planowany do końca 2021r.	Stan do 2021r. – min.	Brakujący wskaźnik/ do min.	Końcowy wskaźnik
Wskaźniki produktu					
liczba podmiotów i osób fizycznych dywersyfikujących swoją działalność lub miejsce pracy	5	19	15	10	24
liczba operacji nastawiona na innowacje	1	8	6	5	10
Wskaźniki rezultatu					
liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy	7	nd.	nd.	21	28
liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych	7	nd.	nd.	0	6

Źródło: dane własne SGR, dane IP.

W ramach rozwijania działalności gospodarczej, ze względu na niski udział zakontraktowanych operacji w stosunku do wybranych projektów mieszczących się w limicie środków (4 operacje z 8 wybranych) ogłoszono dodatkowy nabór. W celu zwiększenia liczby wybranych projektów, co miało zagwarantować wystarczającą liczbę umów do osiągnięcia wskaźników produktu, obniżono kwotę wsparcia do ok. 120 tys. zł. W wyniku tych rozwiązań w limicie środków zmieściło się 10 operacji, a po rozpatrzeniu protestów Rada wybrała do dofinansowania 2 kolejne. Ostatecznym skutkiem interwencji było podpisanie umów na 12 projektów (w latach 2017-2018). 5 z operacji zostały całkowicie rozliczone, a na 3 wypłacono część środków w ramach ponowni obniżono kwotę wsparcia. Jego ocena zostanie zakończona w 2020r., ale szacuje się, że w jego ramach do dofinansowania wybranych zostanie 8 wniosków. Główną przeszkodą w realizacji projektów jest procedura konkurencyjnego wyboru wykonawcy. Mimo podjętych działań koniecznym zdaje się być zainicjowanie w LSR, którego wynikiem miałyby być przeniesienie wskaźników na 2023r. SGR rozpocznie proces konsultacji w tym zakresie w 2020r.

Tabela 17.: Realizacja wskaźników w ramach poddziałania 2.1.2. Rozwijanie działalności gospodarczej na obszarze

Wskaźnik	Rozliczone operacje	Wskaźnik planowany do końca 2021r.	Stan do 2021r. – min.	Brakujący wskaźnik	Końcowy wskaźnik
Wskaźniki produktu					
liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	5	17	13	8	20
liczba operacji innowacyjnych	4	5	4	0	6
Wskaźniki rezultatu					
liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)	13	nd.	nd.	18	21
liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych	11	nd.	nd.	10	13

Źródło: dane własne SGR, dane IP.

W obszarze infrastruktury w 2019r. przeprowadzono konkurs na infrastrukturę turystyczną. Dofinansowania wybrano 5 operacji i przekroczono alokację, uruchamiając środki przeznaczone na kolejny nabór. W zakresie infrastruktury turystycznej kryterium innowacyjności i dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych spełniło 100% operacji mieszczących się w limicie środków.

Osiągnięcie wskaźników będzie wymagało zakończenia wszystkich operacji do końca 2021r., co może być utrudnione ze względu na ich inwestycyjny charakter, dlatego istnieje wskazanie do przesunięcia wskaźników na 2023r. Z drugiej strony realizacji sprzyjać będzie rodzaj beneficjentów – głównie podmiotów publicznych, które posiadają odpowiednie kadry do sprawnego rozliczenia projektów.

Do końca 2019r., ze względu na trwający proces weryfikacji wniosków, nie rozliczono żadnej operacji, dlatego wskaźniki wynoszą 0.

Tabela 18.: Realizacja wskaźników w ramach przedsięwzięcia: 2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznie lub terytorialnie związanych z działalnością rybacką

Wskaźnik	Rozliczone operacje	Wskaźnik planowany do końca 2021r.	Stan do 2021r. – min.	Brakujący wskaźnik/ do min.	Końcowy wskaźnik
Wskaźniki produktu					
liczba nowych, przebudowanych lub wyposażonych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjno-sportowej	0	3	3	3	9
liczba obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjno-sportowej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i seniorów	0	2	2	2	5
liczba operacji nastawiona na innowację	0	1	1	1	4
Wskaźnik rezultatu					
wzrost liczby osób korzystających ze stworzonej, rozwiniętej lub wyposażonej infrastruktury turystycznej	0	0	nd.	o 30%	0

Źródło: dane własne SGR, dane IP.

W zakresie działań społecznych przeprowadzono konkurs projekt grantowy polegający na organizacji działań edukacyjnych dla lokalnej społeczności. Do dofinansowania wybrano 7 zadań, jednak jedna z organizacji wycofała się. Niemniej realizacja pozostałych projektów pozwoli na osiągnięcie zakładanych wskaźników. SGR złożyla wniosek, jednak przewiduje się, że umowa zostanie podpisana w 2020r.

Pozostałe środki planuje się przenieść na dodatkowy nabór w 2020r.

Tabela 19.: Realizacja wskaźników w ramach przedsięwzięcia: 1.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności

Wskaźnik	Zakontraktowane operacje	Wskaźnik planowany do końca 2021r.	Stan do 2021r. – min.	Brakujący wskaźnik/ do min.	Końcowy wskaźnik
Wskaźniki produktu					
liczba inicjatyw podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności	0	6	6	6	7
Wskaźnik rezultatu					
liczba osób, która wzięła udział w wydarzeniach edukacyjnych	0	nd.	nd.	105	105
udział osób należących do grup defaworyzowanych uczestniczących w zajęciach i innych formach edukacji	0	nd.	nd.	35%	35%

Źródło: dane własne SGR, dane IP.

- **Czy przyjęty system wskaźników dostarcza wszystkie potrzebne informacje niezbędne do określenia skuteczności interwencyjnej strategii?**

System wskaźników w Planie Działania dostarcza wszystkie potrzebne informacje niezbędne do określenia skuteczności interwencyjnej strategii, co potwierdzają badania (85,88% badanych podało odpowiedź twierdzącą). Jedyną zauważoną luką w zakresie zdobywania danych jest pozyskiwanie informacji nt. zmian we wnioskach o dofinansowanie wnoszonych przed podpisaniem umów o dofinansowanie.

- **Czy zbierane dane są wiarygodne, a źródła trafne?**

Dane dotyczące realizacji wskaźników pochodzą z monitoringu SGR, ze złożonych wniosków o przyznanie pomocy oraz informacji w zakresie ilości i wartości podpisanych umów o dofinansowanie regularnie przesyłanych przez IP, a także wniosków beneficjentów o możliwość zmian w umowach. Są to oficjalne źródła, dlatego wiarygodność zdobywanych z nich danych jest 100-procentowa.

- **Jeśli nie to jakie zmiany można wprowadzić na tym etapie?**

Wskazano byaby większą współpracę z IP dotyczącą udzielania informacji nt. zmian w zakresie wskaźników dokonywanych przez wnioskodawców na etapie składania przez nich uzupełnień do wniosków o dofinansowanie (np. poprzez przysyłanie umów z beneficjentami), a także regularny kontakt z IP w zakresie informacji o zrealizowanych operacjach, których liczba określi realizację wskaźników do końca 2021r.

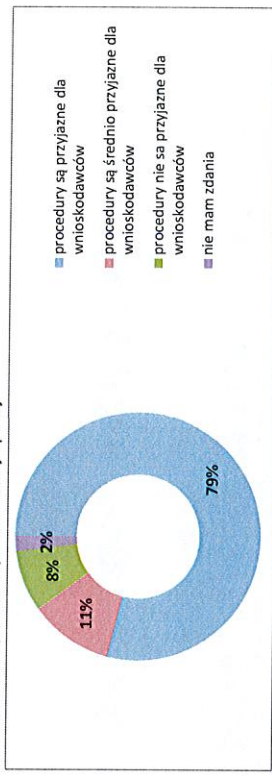
b) Kryterium ewaluacyjne – adekwatność przyjętych trybów wyboru projektów

Procedury związane z wyborem projektów ujęte są w Księdze Procedur i Kryteriów SGR stworzonej w oparciu o przepisy zewnętrzne oraz w Regulaminie Rady, Statucie SGR i LSR. Realizacja projektów odbywa się natomiast w oparciu o przepisy wewnętrzne i procedury Instytucji Pośredniczącej.

- **Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów są przyjazne dla beneficjentów?**

Procedury związane z wyborem i realizacją projektów ujęte są w Księdze Procedur i Kryteriów SGR stworzonej w oparciu o przepisy zewnętrzne oraz w Regulaminie Rady, Statucie SGR i LSR. Wśród respondentów 58 % deklaruje, że zna je doskonale (wzrost o 28% w porównaniu z 2018 rokiem), a 38%, że orientuje się w nich. 79,13% ankietowanych uważa, iż są one przyjazne dla wnioskodawców.

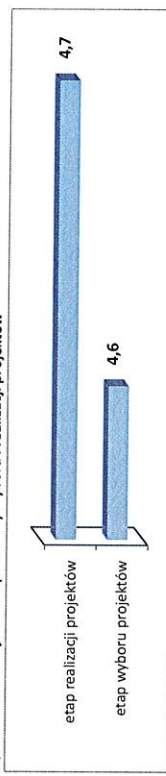
Wykres 23.: Ocena procedur wyboru i realizacji operacji

Źródło: badania własne.

Ich dostępność zmierzono, pytając o następujące cechy procesu naboru i wyboru wniosków oraz proces realizacji (ocena w skali 1-5, gdzie nota 5 jest najwyższą): jawność, obiektywność i sprawność.

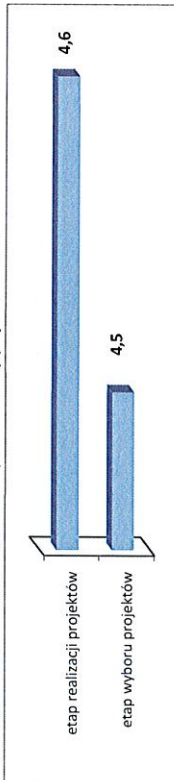
Wykres 24.: Ocena jawności procedur wyboru i realizacji projektów

Źródło: badania własne.

W zakresie naboru i wyboru wniosków aspekt ten oceniono na 4,6 pkt, natomiast przy realizacji wystawiono notę równą 4,7. Znaczące, że duży wzrost wskaźnika nastąpił przy ocenie procesie realizacji projektów (z 4,1), co może być efektem szkoleń rozliczeniowych prowadzonych przez IP i zewnętrznych specjalistów (zasady konkurencyjności), a także przyspieszenia w weryfikacji operacji w IP.

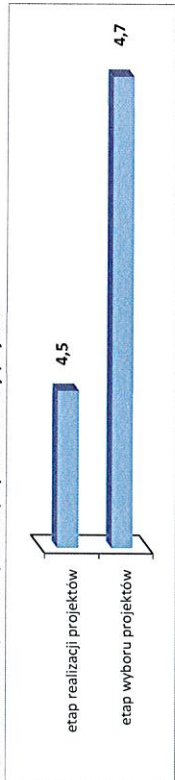
Wykres 25.: Ocena obiektywności procedur wyboru i realizacji projektów

Źródło: dane własne.

W tym przypadku przyznano 4,5 pkt. (wzrost o 0,1 pkt.) na etapie naboru i wyboru operacji oraz 4,6 pkt. na etapie realizacji. Obiektywność rozumiana jest jako jednakowe traktowanie wszystkich wnioskodawców oraz wymogi w odniesieniu do operacji, które mają rzeczywisty związek z ich realizacją. Rada oceniająca wnioski dzięki kryteriom jest w stanie obiektywnie ocenić każdy wniosek. Stosowny jest również rejestr interesów wraz z deklaracjami członków Rady, który zamieszczany jest na stronie internetowej wraz z wynikami naboru. Ponadto wnioskodawcy mają prawo do wniesienia protestów, które rozpatrywane są przez innych członków niż grupy, które weryfikowały wnioski na pierwszym etapie. Wreszcie w pismach informujących o wynikach naboru zawarte były uzasadnienia przyznanych punktów.

Wykres 26.: Ocena sprawności procedury wyboru i realizacji projektów

Źródło: dane własne.

Proces ten został oceniony na 4,7 pkt. na etapie naboru i na 4,5 na etapie realizacji projektów. Wzrost oceny w przypadku realizacji, czy też weryfikacji przez IP może wynikać z wydłużonego do 14 dni czasu na złożenie uzupełnień (krótki okres na odpowiedź był jednym z głównych zarzutów zgłaszanych podczas konsultacji i spotkań ewaluacyjnych. Co do etapu naboru do wnioskodawców wysyłane są uzupełnienia. O możliwości uzupełnień informowani są oni przy składaniu wniosku i również w tym momencie uzyskują dokładną datę otrzymania listy rzeczy do uzupełnienia. SGR ograniczyło wysyłanie uwagi do takich, które mają wpływ na ocenę, co znacznie rozjaśniło procedurę (wcześniej zdarzało się, że forma uzupełnień wystarczała Radzie SGR do oceny, natomiast IP w celu zachowania swoich wytycznych, prosiła ponownie o te same dokumenty). Jednocześnie Wnioskodawcy mogą korzystać z konsultacji z pracownikami Biura SGR. Dzięki takiemu rozwiązaniu zmniejsza się liczba uwag wysyłanych do Wnioskodawców przez Urząd Marszałkowski.

• Jakie zmiany można wprowadzić w procedurach na tym etapie by podnieść ich użyteczność?

Większość przeszkód w jawnym, obiektywnym i sprawnym przebiegu procesu jest niezależna od SGR i IP, ponieważ wynika z ustaleń Instytucji Zarządzających. W celu poszerzenia świadomości wnioskodawców w tym zakresie, a także przygotowania ich na różne sytuacje w czasie realizacji operacji, organizuje się szkolenia z udziałem IP. W zakresie przekazywania do UM naborów należy uprościć katalog dokumentów, który w procedurach SGR jest bardziej rozbudowany niż w zewnętrznych wytycznych. Czas niezbędny na ich przygotowanie wydłuża proces organizacji konkursów w SGR, a przez to - całokształt weryfikacji operacji.

c) Kryterium ewaluacyjne – jakość procesu oceny przez Radę wniosków o dofinansowanie

Jakość procesu oceny wniosków przez Radę utrzymana jest poprzez zachowanie zasad zawartych w procedurach i Regulaminie Rady, a wynikających z zewnętrznych przepisów. Należą do nich:

- ✓ zachowanie sektoralności składu Rady, tj. min. 40% jej członków należy do sektora rybackiego, sektor publiczny nie przekracza 30%, zasiadają w niej osoby reprezentujące sektory: publiczny, społeczny i gospodarczy, a także min. 1 kobieta i osoba młoda, która nie ukończyła 35 roku życia (skład Rady jest ogólnie dostępny na stronie SGR),
- ✓ zachowanie podczas głosowań nad oceną i wyborem operacji zasady mówiącej o tym, że udział głosów jednej grupy interesu, w tym władzy publicznej, nie przekracza 49%,
- ✓ obliczanie średniej ocen poszczególnych członków oceniających operację,
- ✓ organizowanie szkoleń z zakresu procesu oceny i wyboru wniosków oraz spotkań z zakresu wiedzy merytorycznej dla członków Rady,
- ✓ reagowanie na absencję członków Rady poprzez uzupełnianie jej składu o osoby charakteryzujące się większą dostępnością,
- ✓ konsultowanie z Radą zmian w procedurach i Regulaminie Rady.

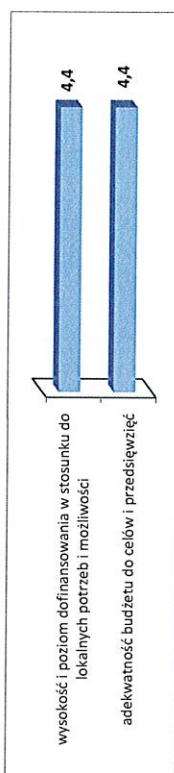
Jakość pracy Rady potwierdza wybór operacji, które realizują wskaźniki LSR, a także znikoma liczba protestów od jej oceny.

d) Kryterium ewaluacyjne – adekwatność alokacji budżetu

• Adekwatność alokacji budżetu na poszczególne cele i przedsięwzięcia oraz wysokości i poziomu dofinansowania do lokalnych potrzeb i możliwości

Budżet LSR został ustalony w trakcie konsultacji społecznych, jednak na obecnym etapie zasadne jest sprawdzenie, czy założenia odpowiadają rzeczywistym potrzebom wnioskodawcom reprezentującym różne sektory. Ocena adekwatności budżetu w tym zakresie prowadzona była z wykorzystaniem 5-stopniowej skali, gdzie 5 była notą najwyższą.

Wykres 27.: Adekwatność alokacji budżetu na poszczególne cele i przedsięwzięcia

Źródło: badania własne.

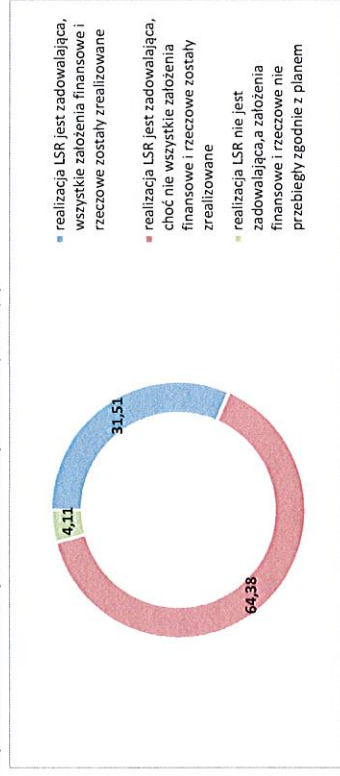
Adekwatność budżetu do celów i przedsięwzięć została oceniona wysoko (po 2 oceny o wartości 1 i 2, 5 ocen o wartości 3, 20 ocen o wartości 4, 50 – o wartości 5). W przypadku wysokości i poziomu dofinansowania wskazano 4 oceny o wartości 1 i 2, jednak pojawiło się 5 not równych 3, 24 odpowiedzi oceniających aspekt realizacji LSR na 4 i 46 na 5.

W celu sprawniejszej realizacji budżetu w większości naborów ograniczono wielkość wsparcia, a w ramach rozwoju działalności zmniejszono wymagania dotyczące miejsc pracy. Pierwsze rozwiązanie przyniosło efekty w roku 2018 (wzrost podpisanych umów), dlatego jest kontynuowane. Jest to istotne szczególnie w odniesieniu do wskaźników wyliczanych na podstawie wypłaconych środków.

• Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR przebiegała zgodnie z planem i można ją uznać za zadowalającą?

Powyższe pytanie (czy wszystkie założenia budżetowe i rzeczowe LSR zostały zrealizowane w zadowalającym stopniu) skierowane zostało do ankietowanych (odpowiedziało na nie 55 osób, które znają lub orientują się w założeniach budżetowych LSR).

Wykres 28.: Ocena realizacji założeń budżetowych i rzeczowych LSR (%)

Źródło: dane własne.

W 2019r. zrealizowano wszystkie założenia LSR, dlatego w zakresie działań SGR postępy są zadowalające, jednak w perspektywie bieżącego okresu rozliczeniowego, w którym pod uwagę brane są wyłącznie operacje zakończone, w odniesieniu do których dokonano ostatecznych płatności należy uznać je za niezadowalające. Zgodnie z umową ramową do końca 2021r. każdy ze wskazanych produktów ujętych w Planie Działania powinien zostać rozliczony na poziomie min. 75%, budżet wydankowy na poziomie 50%, a środki przeznaczone na tworzenie miejsc pracy w PO RYBY i PROW muszą być rozliczone na poziomie 50%. Analiza prognoz tworzonych w oparciu o wszystkie rozliczone, realizowane i wybrane do dofinansowania operacje wskazuje, że osiągnięcie założeń jest realne, natomiast za w większości niezadawalającą, co można realizację LSR w odniesieniu do zakończonych operacji.

W zakresie naborów ogłaszanych w 2019r. zarówno w aspekcie umów, operacji wybranych do dofinansowania, jak i rozliczonych (biorąc pod uwagę prognozy) za zadowalającą można realizację przedsięwzięcia 2.1.1. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług dla lokalnej społeczności – wskaźnik związany z innowacyjnością został przekroczony. W odniesieniu do wskaźnika zw. z nowymi przedsiębiorstwami – wynosi on 54,54%, jednak w 2020r. płatność otrzymał nieujęty w analizie beneficjent (63,64%), a 2 operacje są realizowane (ponad 80%). Ponadto w styczniu 2020r. do UM zdano 13 wniosków mieszczących się w limicie środków.

Za zadowalającą w aspekcie operacji wybranych do dofinansowania i częściowo umów oraz niezadawalającą w odniesieniu do operacji rozliczonych można uznać realizację następujących przedsięwzięć: - 2.1.2. Rozwijanie działalności na obszarze: do końca 2019r. rozliczono 5 umów, co stanowi 29,41% zakładanego wskaźnika. Obecnie na etapie realizacji pozostaje 7 wniosków – ich rozliczenie do końca 2021r. dałoby 70,58% wskaźnika. Dodatkowo w 2019r. rozpoczęto nabór wniosków i w styczniu 2020r. do UM zdano 8 wniosków mieszczących się w limicie środków. Wydatkowano w ten sposób całość budżetu obejmującego ww. przedsięwzięcie. Wskaźnik innowacyjności osiągnięty został na poziomie 80%, co spełnia wymagania zawarte w umowie ramowej;

- 2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznie lub terytorialnie związanych z działalnością rybacką – do końca 2019r. nie rozliczono żadnej operacji, co wynika z niewielkiego okresu czasu od ich wyboru do dofinansowania. Z informacji UM wynika jednak, że 3 na 5 wnioskodawców podpisało umowy o dofinansowanie, co przy ich zakończeniu do 2021r. zapewni 100% wskaźnika zw. z liczbą przebudowanych lub nowych obiektów turystycznych, 150% wskaźnika zw. z przystosowaniem obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych i seniorów oraz 200% wskaźnika zw. z innowacyjnością. Ponadto 2 operacje pozostają na etapie weryfikacji w UM, a na 2020r. przewidywany jest kolejny nabór.

Niezadawalająca jest realizacja LSR w zakresie przedsięwzięcia: 2.3.3. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, z wykorzystaniem kulturowych i przyrodniczych zasobów lokalnych – do końca 2019r. rozliczono 2 operacje, co daje 11,11% wskaźnika związanego z nowymi przedsiębiorstwami.

mi, przy czym jeden z beneficjentów otrzymał płatność w 2020r. (16,67%), a 2 kolejne wnioski są realizowane (27,78%). Jedyną możliwością osiągnięcia wskaźnika jest szybka realizacja wniosków przekazywanych w styczniu 2020r. do UM (łącznie 13 wniosków, których realizacja da 100% wskaźnika). Należy również ogłaszać dodatkowe konkursy w przypadku zwolnienia się środków. W zakresie utworzonych miejsc noclegowych realizowano 60% wskaźnika, jednak obecnie realizowana jest operacja, której zakończenie zapewni realizację na poziomie 140% (zakładane miejsca pracy występują również w przekazywanych do UM operacjach).

■ Jeżeli nie to czy poziom realizacji może negatywnie wpłynąć na realizację celów LSR?

Poziom realizacji może negatywnie wpłynąć na osiągnięcie celów LSR tylko w odniesieniu do wyznaczonych kamieni milowych, a konkretnie do okresu 2019-2021. Istotny jest fakt, że rezultaty uzależnione są wyłącznie od wnioskodawców. SGR podjęła i zaplanowała działania zmierzające do minimalizacji ryzyka nieosiągnięcia celów LSR w bieżącym okresie rozliczeniowym.

■ Jak można wskazać przyczyny odstępstw od planu?

W 2019r. nie było odstępstw od planu realizacji LSR. Natomiast w aspekcie rozliczania umów, czyli osiągnięcia wskaźników obliczanych na podstawie zakończonych operacji, odstępstwa w dużej mierze wynikają z rozwiązywania kontraktów przez wnioskodawców, co spowodowane jest czynnikami zewnętrznymi.

■ Jakie działania można podjąć, by uniknąć ich w kolejnym roku?

Należy regularnie ogłaszać konkursy na środki pochodzące z niezrealizowanych wniosków, a także zapewnić wnioskodawcom wsparcie w postaci szkoleń i doradztwa na etapie realizacji operacji. Wskazane jest również ograniczenie kwot wsparcia, co dało rezultaty w naborach przeprowadzonych w 2018r. Dzięki takiemu zabiegowi składane wnioski dotyczyły głównie zakupu wyposażenia, co wyeliminowało problemy związane z procedurami obowiązującymi przy budowach czy dużych remontach, pozwoliło to również na wybór większej liczby projektów i zwiększenie szans na wnioskowanie przez mniejsze podmioty (wcześniej nie mogły one konkurować z bardziej rozwiniętymi przedsiębiorstwami w zakresie nowych miejsc pracy i wkładów własnych). Istotne jest również przesunięcie i zmniejszenie wskaźników w Planie Działania w ramach PO RYBY. Jest to uzasadnione zwiększeniem kwot wsparcia dla osób z sektora rybackiego, które ograniczyły możliwość wyboru do dofinansowania zakładanej liczby operacji. Wreszcie należy uprościć procedurę przekazywania wniosków do UM – w obecnej formie wydłuża czas przygotowania dokumentacji konkursowej.

e) Kryterium ewaluacyjne – skuteczność kryteriów wyboru

Kryteria wyboru są jednym z najważniejszych elementów realizacji LSR, ponieważ pomagają w realizacji jej wskaźników i celów, dla Rady stanowią wyznacznik oceny jakości złożonych wniosków, a dla wnioskodawców – warunek otrzymania dotacji. W związku z powyższym budzą one największe zainteresowanie wśród wszystkich stron procesu naboru i wyboru wniosków, co potwierdza ich znajomość wśród ankietowanych – 74 % z nich zna je doskonale, a 26 % – orientuje się w nich. Znajomość kryteriów podnosi się dzięki dokładniejszemu omawianiu ich podczas spotkań informacyjnych, które odbywają się przed każdym naborom wniosków. Również szkolenia dla Rady oceniającej wnioski pozwoliły na wypracowanie przejrzystego systemu oceny, choć problem z ich zrozumieniem miało 8 na 31 osób. Można to przypisać wskaźnikom zatrudnienia, za które punktu przyznawane są za etaty lub liczbę zatrudnionych osób z grup defaworyzowanych. Należy przy tym zauważyć, że rozróżnienie to wprowadzono ze względu na wysokie wskaźniki w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy (dzięki ww. rozróżnieniu punkty za grupy defaworyzowane mogli otrzymać także wnioskodawcy zatrudniający osoby na niepełny etat czy umowy zlecenie), co z drugiej strony wykorzystano wielu beneficjentów. Ogólnie pozytywne oceny wynikają ze szczegółowych opisów kryteriów w procedurach, rzetelnego informowania o decyzji Rady ws. rozpatrzenia kryteriów oraz z działań doradczych i szkoleniowych Biura. Kryteria, zarówno formalne jak i punktowe, przyczyniły się do odrzucenia 2 wniosków w ramach projektu grantowego, 1 wniosku w ramach infrastruktury turystycznej oraz 1 operacji związanej z dywersyfikacją działalności rybackiej. Dzięki temu wybrane do dofinansowania zostały wnioski bardzo dobrze przygotowane, co do których nie ma wątpliwości w zakresie spełniania kryteriów formalnych.

▪ W jakim stopniu stosowane kryteria wyboru projektów spełniają swoją rolę?

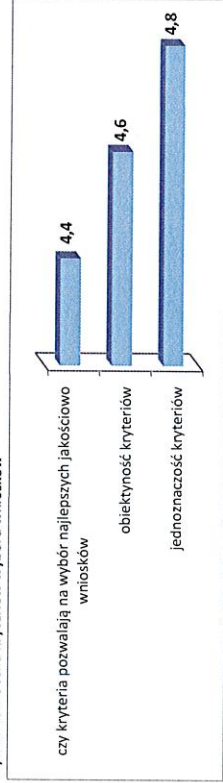
Zdaniem wnioskodawców kryteria są jednoznaczne i obiektywne, a wątpliwości co do tego zgłosiło jedynie 9 na 120 osób. Takie oceny wynikają ze szczegółowych opisów kryteriów w procedurach, rzetelnego informowania o decyzji Rady ws. rozpatrzenia kryteriów oraz z działań doradczych i szkoleniowych Biura. Kryteria, zarówno formalne jak i punktowe, przyczyniły się do odrzucenia 10 wniosków w ramach rozwijania działalności gospodarczej, 2 wniosków w ramach podejmowania działalności turystycznej oraz 1 zerwanych, ale z drugiej - dzięki temu wybrane do dofinansowania zostały wnioski bardzo dobrze przygotowane, o czym świadczy 100% podpisanych umów w podejmowaniu działalności i 67% umów w rozwoju przedsiębiorstw. Wnioski te są dokładnie przemyślane i sporządzone pod kątem finansowym.

Kryteria, co do których zgłoszono wątpliwości, to wspomniany już wpływ operacji na środowisko (uwaga członków Rady SGR) oraz krótszy okres realizacji operacji (uwaga UM). To ostatnie spełnia swoją rolę, jednak jest ono niedoprecyzowane. W związku z powyższym należy zmienić tego treść lub usunąć. Wnioskodawcy wspomnieli również o niezrozumieniu kryterium związanego z tworzeniem miejsc pracy. Odnosi się to do stworzenia dodatkowych etatów poza samozatrudnieniem. Zapis tego warunku został doprecyzowany.

▪ Czy kryteria są jednoznaczne, obiektywne, czy pozwalają wybrać najlepsze wnioski?

Ankietowani odpowiedzieli na powyższe pytanie wskazując ocenę kryteriów na 5-stopniowej skali, gdzie 5 punktów było najwyższą notą.

Wykres 29.: Ocena kryteriów wyboru wniosków

Źródło: dane własne.

Jednoznaczność kryteriów została oceniona na 4,8 pkt. (w skali 1-5) i było wyższe niż w roku 2018, co wynika z faktu, że każde kryterium, które może budzić wątpliwości, zawiera odpowiednie definicje, wyjaśnienie punktacji oraz podstawę przyznawania punktów, a w przypadku zgłaszanych wątpliwości opisy zostają doprecyzowane. Ponadto pracownicy SGR tłumaczą znaczenie kryteriów podczas konsultacji i szkoleń poprzez omawianie przykładów ocenionych wniosków. Wreszcie zmieniono zapisy w zakresie kryteriów zw. z zatrudnieniem w podejmowaniu dział. gospodarczej, co wcześniej budziło niezrozumienie.

Obiektywność uzyskała również pozytywną notę o wartości 4,6 pkt. (o 0,1 pkt. więcej niż w 2018r.). Wpłynął na to przedstawiony wyżej fakt dokładnego opisanie kryteriów, które mogą być różnie rozumiane, w tym m.in. innowacyjności, czy zastosowania rozwiązań zmniejszających wpływ na środowisko. Dużego znaczenia ma też gradacja punktowa, dzięki której istnieje możliwość różnicowania wniosków w zależności od ich jakości (np. wykorzystanie zasobów lokalnych w głównym zakresie operacji i jako elementu operacji), oddziaływania (innowacyjność w zakresie miejscowości, gminy, obszaru) lub wartości wskaźnikowej (stworzenie 1, 2, 3 miejsc pracy, zatrudnienie 1, 2, 3 osób). Takie rozwiązania wyrównują również szanse operacji, których charakter czy wartość finansowa utrudniały osiągnięcie maksimum punktowego.

Ocenę równą 4,4 pkt. (w 2018r. – 4,3) przyznano w zakresie wpływu kryteriów na wybór najlepszych projektów. W tym aspekcie, dane związane z szacowanym wpływem projektów spełniających największą ilość kryteriów na wskaźniki LSR oraz na zaspokojenie potrzeb wynikających z diagnozy obszaru są zadowalające. W ramach złożonych wniosków wpłynęły tylko 4 protesty. Wszystkie dotyczyły kryteriów jakoś- ciowych i 3 z nich zostały uwzględnione.

▪ Czy wnioskodawcy zgłaszają wątpliwości odnośnie kryteriów, jakie?

Wśród ankietowanych 25,81%, którzy składali wnioski do SGR przyznało, że miało wątpliwości dotyczące kryteriów wyboru, jednak nikt nie wskazał, czego one dotyczyły. Na podstawie treści złożonych wniosków oraz protestów, można wnioskować, że niezrozumiała jest ocena innowacyjności w głównym zakresie operacji (a więc zakresie rzeczowo-finansowym), choć sposób weryfikacji jest opisany, a pracownicy tłumaczą jego znaczenie. Innym problemem są nieprecyzyjne lub lakoniczne opisy we wnioskach uniemożliwiające przyznanie punktów – problem niwelują jednak protesty, w których wnioskodawcy przybliżają znaczenie podejmowanych przez nich działań.

▪ Co można zrobić, żeby poprawić katalog kryteriów?

Katalog kryteriów zmieniany był w poprzednich latach, a nabory w 2019r. wykazały, iż są one odpowiednio sformułowane. W odniesieniu do uznanych protestów odwołujących się do kryteriów jakościowych należy zauważyć, że problem nie dotyczył samych warunków utrzymania punktów, ale nie do końca precyzyjnych opisów wnioskodawców.

2. Ocena wpływu projektów na obszar i mieszkańców

W ramach ewaluacji powyższego elementu zbadana została skuteczność projektów w aspekcie zaspokajania potrzeb lokalnych, co zostało opisane w podrozdziale 1: Ocena systemu wdrażania LSR przy adekwatności przyjętych zakresów wsparcia. Należy jednak odpowiedzieć też na pytania o wpływ wybranych operacji na realizację wskaźników LSR, które odzwierciedlają problemy zidentyfikowane podczas konsultacji społecznych prowadzonych na etapie tworzenia Strategii.

▪ W jakim stopniu jakość składanych projektów wybieranych we wszystkich obszarach tematycznych wpływa na osiągnięcie wskaźników w zaplanowanym czasie?

Jakość składanych wniosków pozwala wpłynąć na osiągnięcie większości wskaźników przewidzianych w ogłoszonych naborach. Wybrane wnioski, które zmieściły się w limicie środków w zakresie:

- ✓ przedsięwzięcia: 2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznie lub terytorialnie związanych z działalnością rybacką – realizują wskaźnik rezultatu: wzrost liczby osób korzystających ze stworzonej, rozwiniętej lub wyposażonej infrastruktury turystycznej (w ramach Planu Działania (PD) – wzrost o 30%, w ramach ogłoszenia o naborze – wzrost o 14%) na poziomie 590,50%; wskaźniki produktu: liczba nowych, przebudowanych lub wyposażonych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjno-sportowej (3 w PD do 2021r. i w ramach ogłoszenia) – na poziomie 266,67%, liczba obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjno-sportowej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i seniorów (2 w PD do 2021r. i w ramach ogłoszenia) – na poziomie 300%, liczba operacji nastawiona na innowacje (1 PD do 2021r. i w ramach ogłoszenia) – na poziomie 400%; przedsięwzięcia: 1.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności – realizują wskaźniki rezultatu: liczba osób, która wzięła udział w wydarzeniach edukacyjnych (w PD i naborze – 105) – realizują na poziomie 188,57% (z wyłączeniem wycofanego wniosku), udział osób należących do grup defaworyzowanych uczestniczących w zajęciach i innych formach edukacji (w PD i naborze – 35%) – na poziomie 275,46%, wskaźnik produktu: liczba inicjatyw podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności (w PD i naborze – 7) – na poziomie 314,29%;
- ✓ przedsięwzięcie: 2.3.4. Podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej związanej z wodnym potencjałem obszaru – realizują wskaźniki rezultatu: liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy (w ogłoszeniu o naborze – 11) – na poziomie 72,73%, liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych (w ogłoszeniu o naborze – 4) – na poziomie 225%, wskaźniki produktu: liczba przedsięwzięć polegających na podejmowaniu lub rozwoju działalności gospodarczej związanej z potencjałem wodnym (w ogłoszeniu o naborze – 6) na poziomie 50%, liczba operacji nastawiona na innowacje (w ogłoszeniu o naborze – 1) na poziomie 200%;
- ✓ przedsięwzięcie: 3.1.1. Dywersyfikacja źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybactwa – realizują wskaźniki rezultatu: liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy (w ogłoszeniu o naborze – 7) – na poziomie 257,14%, liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych (w ogłoszeniu o

V Ewaluacja funkcjonowania SGR

Ewaluacja dotyczy działań komunikacyjnych oraz funkcjonowania SGR, zwłaszcza w odniesieniu do partnerów lokalnych i ponadlokalnych.

1. Ocena skuteczności działań komunikacyjnych

a) **Kryteria ewaluacyjne** – skuteczność wybranych działań komunikacyjnych w związku z ilością i jakością projektów składanych w ramach ogłaszanych konkursów

Skuteczność działań komunikacyjnych w związku z ich odbiorem przez lokalną społeczność została ujęta w działach: *Monitoring działań komunikacyjnych oraz Monitoring działań doradczych i wspierających*.

W odniesieniu do złożonych i wybranych wniosków jest ona wysoka w perspektywie liczby złożonych i wybranych do dofinansowania wniosków będących przedmiotem działań wspierających.

▪ **Jaka jest skuteczność działania biura LGD (działań animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?**

W ramach informowania o naborach wniosków wykorzystano media tradycyjne (prasa, radio – w tym paśmo morskie, telewizja), internetowe (prasa i telewizja internetowa), a także portale SGR i gmin członkowskich i mailing i przekazywanie informacji poprzez organizację rybackie. Pod uwagę wzięto nie tylko doradztwo udzielane przed złożeniem wniosków, ale również przy uzupełnieniach dokonywanych przez wnioskodawców na etapie weryfikacji operacji przez SGR i IP, choć w tym przypadku można ująć tylko 2 pierwsze przedsięwzięcia (uwagi z U w odniesieniu do pozostałych naborów wpłynęły w 2020r.). W przypadku ogłoszeń i publikacji informacji nie uwzględniają strony i portalu społecznościowego SGR.

Tabela 20.: Liczba złożonych wniosków w 2019r. w odniesieniu do działań komunikacyjnych i wspierających SGR

Przedsięwzięcie	Liczba wystawianych maili	Liczba przekazanych informacji	Liczba publikacji	Liczba usług doradczych/uczestnictwo szkoleń	Liczba złożonych wniosków
2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznie lub terytorialnie związanych z działalnością rybacką	3	4	4	14/21	10
1.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności	4	2	5	12/18	9
2.3.4. Podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej związanej z wodnym potencjałem obszaru	0	9	7	13/18	10
3.1.1. Dywersyfikacja źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybactwa	0	10	8	12/33	14
2.1.2. Rozwijanie działalności gospodarczej na obszarze	2	8	1	75/52	32
2.1.1. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług dla lokalnej społeczności	3	10	2		25
2.3.3. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, z wykorzystaniem kulturowych i przyrodniczych zasobów lokalnych	3	10	2	78/64	13

Źródło: dane własne.

Powyższa tabela nie oddaje do końca skuteczności powyższych działań, ponieważ na liczbę złożonych wniosków, poza promocją, mają wpływ również inne czynniki: liczba potencjalnych wnioskodawców, do których kierowane są nabory (np. na obszarze istnieje więcej firm niż osób planujących je założyć, istnieje ograniczona liczba podmiotów publicznych, czy NGO), warunki przyznawania dotacji (np. zbyt wysokie wymagania, rozbudowana biurokracja, zbyt niska kwota lub limit dofinansowania), sytuacja potencjalnych wnioskodaw-

naborze – 2) – na poziomie 1250%, wskaźniki produktu: liczba podmiotów i osób fizycznych dywersyfikujących swoją działalność lub miejsce pracy (w ogłoszeniu o naborze – 9) na poziomie 133,34%, liczba operacji nastawiona na innowację (w ogłoszeniu o naborze – 3) na poziomie 133,34%.

▪ **W jakich obszarach tematycznych jakość wniosków jest zadowalająca, a w których budzi wątpliwość?**

Jakość wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków jest zadowalająca niemal we wszystkich obszarach tematycznych. Do głównych wyznaczników w tym zakresie należy spełnianie jakościowych kryteriów wyboru:

- ✓ przedsięwzięcie: 2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznie lub terytorialnie związanych z działalnością rybacką: 80% wybranych projektów mieszczących się w limicie środków spełnia kryterium innowacyjności oraz a 100% zakłada dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych i seniorów;
- ✓ przedsięwzięcie: 1.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności: 100% wybranych operacji spełnia wymogi dotyczące liczby uczestników zadań grantowych, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (opis wskaźników powyżej). W odniesieniu do kryteriów jakościowych nie mających wpływu na wskaźniki, ale przyczyniających do realizacji LSR: 83,33% wnioskodawców opracowało wnioski na podstawie wcześniejszych konsultacji społecznych, a 100% - zaplanowało w ramach zadań więcej niż jedną formę edukacyjną;
- ✓ przedsięwzięcie: 2.3.4. Podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej związanej z wodnym potencjałem obszaru: 66,67% (2/3) operacji spełnia kryterium innowacyjności. W zakresie kryteriów niepowiązanych ze wskaźnikami taki sam ostatek operacji związanych jest z gastronomią opartą o zasoby rybackie;
- ✓ przedsięwzięcie: 3.1.1. Dywersyfikacja źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybactwa: 33,33% operacji jest innowacyjna, a w przypadku kryteriów jakościowych niepowiązanych ze wskaźnikami: 91,67% wykorzystuje lokalne zasoby, a 58,33% wykorzystuje OZE.

Z powyższego wynika, że jedynie w zakresach skierowanych do przedsiębiorców widoczne są deficyty w realizacji jakościowych założeń. Niemniej należy przy tym zauważyć, iż choć najniższą realizacją wskaźnika dotyczą innowacyjności w projektach rybaków, to ich projekty pozwalają spełnić zakładany wskaźnik.

▪ **Jeżeli jakość w pewnych obszarach budzi wątpliwość, czy może odbić się na realizacji celów LSR?**

Jakość złożonych wniosków jest wysoka, dlatego nie ma zagrożenia niezrealizowania wskaźników. Przypadkiem jest wycofanie się grantobiorcy z realizacji przedsięwzięcia: 1.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności - mimo straty jednego zadania pozostałe granty realizują wskaźniki na poziomie przekraczającym 100%. W ramach infrastruktury turystycznej do dofinansowania wybrano więcej operacji niż było planowane (z tytułu pozytywnego rozpatrzenia protestów), a ponadto stworzono listę rezerwową z kolejnymi operacjami, z których jedna nie znalazła się w limicie środków przez stratę punktów w kryteriach ilości wcześniej wybranych operacji - zatem jej jakość merytoryczna jest zbliżona do realizowanych projektów. W odniesieniu do naborów dla przedsiębiorców w obydwu konkursach stworzono listy rezerwowe. Znajdujące się na nich operacje prezentują niższą jakość, jednak realizują większość wskaźników.

▪ **Co można zrobić, by podnieść jakość wniosków?**

Jakość wniosków nie wymaga nowych działań ze strony SGR, która w poprzednim roku zmieniła kryteria wyboru, w tym m.in. zawężała zakres kryterium zw. z ochroną środowiska, które było nadinterpretowane przez wnioskodawców. W ramach wszystkich naborów zwerifikowanych w 2019r. za niezgodne z LSR uznane zostały tylko 4 operacje, a powodem negatywnej oceny było złożenie operacji niezwiązanych z tematem naboru lub złożenie ich przez niewłaściwego wnioskodawcę. SGR powinna kontynuować świadczenie doradztwa i szkoleń dla wszystkich wnioskodawców.

ców (np. brak środków na wkład własny, uzależnienie od jednostki nadrzędnej) oraz alokacja konkursowa. Wiele osób korzystających z doradztwa przynajmniej, że czytając informacje o naborze nie zamierzało wnioskować o środki z powodu niewielkiej kwoty przeznaczonej na konkurs lub w obawie przed dużą konkurencją i dopiero znajomości lub artykuły o wynikach naborów (nieujęte w statystyce) przekonały ich do podjęcia próby aplikowania o wsparcie. Część osób zjawia się też w biurze po naborach, pytając o kolejne i tłumacząc, że nie były przygotowane do złożenia wniosku (znajdowali się w niekorzystnej sytuacji finansowej, nie spełniali warunków formalnych, itp.). Zatem oddziaływanie przekazywanych informacji o dotacjach nie jest całkowicie mierzalne.

Wnioski (o dofinansowanie lub płatność) złożyło ok. 31% osób uczestniczących w konsultacjach (doradztwo udzielone w 2019r.) i ok. 29% uczestników szkoleń (poziom może być nieznacznie mniejszy ze względu na fakt, że niektóre z osób uczestniczyły w szkoleniach wielokrotnie).

Również skuteczność doradztwa i szkoleń w odniesieniu do liczby operacji wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków, czy poprawnie rozliczonych nie jest do końca mierzalna. Poniżej znajdują się statystyki związane z tym aspektem (liczba złożonych wniosków podana jest bez uwzględnienia wycofanych operacji).

76,31% wnioskodawców korzystało ze wsparcia SGR w przygotowaniu wniosków. 4 operacji nie zostały wybrane do dofinansowania - 1 z autorów tych wniosków korzystał z usług doradczych i szkoleniowych, jednak mimo długotrwałych relacji nie wspominał o braku prowadzenia działalności na obszarze SGR.

Spośród wybranych operacji ponad 87,17% (34 na 39) było przedmiotem zarejestrowanego wsparcia pracownikom SGR. Biuro pracowało nad 24 wnioskami z 28, które otrzymały wsparcie.

Poniższa tabela przedstawia dokładne dane na temat udzielonego doradztwa i przeprowadzonych szkoleń.

Tabela 21.: Skuteczność działań wspierających SGR w stosunku do operacji złożonych, wybranych i mieszczących się w limicie środków

Przebiegające	Operacje złożone			Operacje wybrane			Operacje mieszczące się w limicie środków			
	Operacje złożone	Operacje w ramach których udzielono wsparcia, w tym:	Doradztwo ogólne	Stolenia ogólne	Operacje wybrane	Operacje w ramach których udzielono wsparcia, w tym:	Doradztwo ogólne	Stolenia ogólne	Operacje w limicie	Operacje mieszczące się w limicie środków
2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznej lub tereny o znaczeniu kulturowym z działalnością rybacką	10	10	10	10	9	9	9	9	6*	6
3.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności	9	6	6	4	7	6	6	4	7*	6
3.1.4. Podjęcie inicjatyw lub rozwój działalności gospodarczej związanej z wodnym potencjałem obszaru	10	9	9	5	10	9	9	5	3	3
3.1.1. Dywersyfikacja źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybołówstwa	14	10	10	4	13	10	10	4	12	9
2.1.2. Rozwijanie działalności gospodarczej na obszarze	32	22	19	10	-	-	-	-	-	-
2.1.1. Podjęcie inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności	25	20	16	16	-	-	-	-	-	-
2.3.3. Podjęcie inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności	14	10	9	5	-	-	-	-	-	-
razem	114	87	79	54	39	34	34	22	28	24

Źródło: dane własne.

*Na potrzeby danych dotyczących realizacji wniosków w budżecie przyjmujemy się, że w limicie środków znalazło się 5 operacji, natomiast przy badaniu efektywności wsparcia wliczono operację, która znalazła się w limicie środków, ale odstąpiono od podpisania umowy.

b) **Kryterium ewaluacyjne** - skuteczność wybranych działań komunikacyjnych w kontekście sprawności wdrażania i rozliczania projektów.

Wsparcie udzielone wnioskodawcom pozwoliło na częściową realizację wskaźników Planu Komunikacji i Planu Działania. Ogólna liczba umów nie obejmuje kontraktacji, które zostały wycofane, dlatego wskaźnik nie został całościowo osiągnięty. Ponadto wydłużyła się weryfikacja wniosków, które zostały wybrane po protestach.

Tabela 22.: Wskaźniki skuteczności działań wspierających

Działanie	Wskaźnik rezultatu	Osiągnięta wartość	Stopień osiągnięcia wskaźnika
Konsultacje	Ilość podpisanych umów dofinansowanych wniosków	64	91,14%
	liczona narastająco - 71 liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD (wyłącznie w przypadku organizacji konkursów na wnioski o dofinansowanie) – 10	24	240%

Źródło: badania własne, dane IP.

2. Ocena jakości wewnętrznych i zewnętrznych relacji partnerstwa

Lokalne grupy działania posiadają specyficzną strukturę, stworzoną z 3 sektorów, co determinuje ich aktywność na celu dotarcie do każdego z nich oraz podejmowanie działań, które będą korzystne dla każdej z grup interesu funkcjonującej na obszarze, natomiast w kontekście weryfikacji wniosków o dofinansowanie – na sprawiedliwą ocenę złożonych projektów.

Budowaniu równowagi w tym zakresie służy zagwarantowanie uczestnictwa w organach SGR przedstawicielom każdego z sektorów.

Tabela 23.: Sektorowość struktur SGR

	Liczba członków z sektora publicznego	Liczba członków z sektora społecznego	Liczba członków z sektora gospodarczego
Walne Zebranie Członków	11	12	99
Zarząd	3	1	3
Komisja Rewizyjna	2	1	2
Rada	4	4	7

Źródło: dane własne SGR.

Dodatkowo w każdym organie SGR znajdują się reprezentanci sektora rybackiego, w Radzie przedstawiciele grup defaworyzowanych na rynku pracy – kobiety i osoba do 35 roku życia.

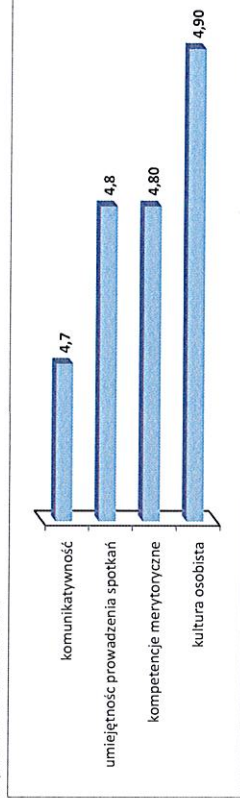
W 2019r. liczba członków SGR zwiększyła się ze 119 do 122 osób – część z nich uregulowała składki i powróciła do składu SGR.

a) Kryterium ewaluacyjne: rozpoznawalność i wizerunek wśród mieszkańców oraz partnerów zewnętrznych

- Wizerunek SGR wśród lokalnej społeczności

Działalność struktur SGR postrzegana jest pozytywnie, o czym świadczy ocena Biura SGR, które jest pośrednikiem między lokalną społecznością a organami SGR. Ciągłe podnoszenie kompetencji pracowników, szczególnie w zakresie formalnych aspektów realizacji naborów wniosków, które przekładają się zwłaszcza na zakres merytoryczny doradztwa i szkoleń, przyczyniły się do otrzymania przez nich wysokich ocen dotyczących ich umiejętności. Respondenci w ankiecie wyrazili swoje opinie na temat ich kompetencji merytorycznych, kultury osobistej, komunikatywności i umiejętności prowadzenia spotkań.

Wykres 30.: Ocena Biura SGR

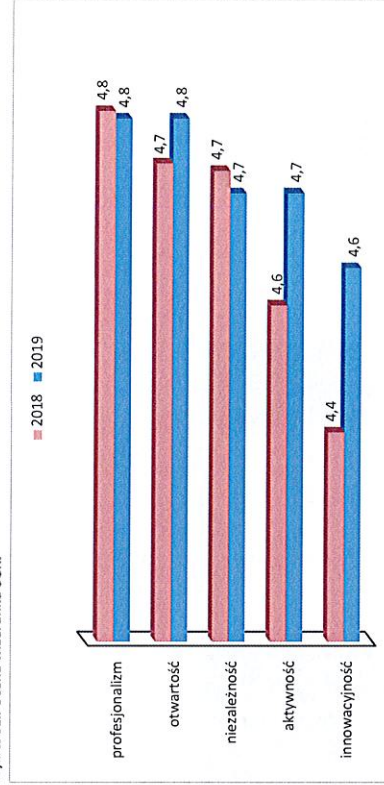
Źródło: dane własne.

115 ankietowanych oceniło pracowników w skali 1 – 5, gdzie 5 była notą najwyższą. Wszystkie średnie są porównywalne, jednak w aspekcie kultury osobistej nota bliska jest optymalnemu wynikowi – jedynie 1 osoba wskazała notę 1, a pozostałe na 4 i 5. W stosunku do 2018r. wzrosły oceny w zakresie kompetencji merytorycznych i umiejętności prowadzenia szkoleń/spotkań, co wpłynęło z notami przyznawanymi w ramach badań dotyczących usług wspierających SGR. Należy zauważyć, że ocena tych aspektów wciąż wzrasta.

Współpraca organów SGR oraz wsparcie Biura przyczyniły się do zbudowania wizerunku SGR, który jest rozpoznawalny wśród mieszkańców, co przeanalizowano przy okazji analizy adekwatności i skuteczności działań komunikacyjnych SGR w stosunku do potrzeb i zasobów odbiorców (wykres: Znajomość LSR i działalności SGR).

Wizerunek został oceniony przez 115 osób przy użyciu 5-stopniowej skali, gdzie 5 była notą najwyższą. W ten sposób respondenci mogli wypowiedzieć się na temat profesjonalizmu SGR, innowacyjności w jej działaniach, niezależności, otwartości i aktywności.

Wykres 31.: Ocena wizerunku SGR.

Źródło: badania własne.

Wszystkie aspekty wizerunku SGR zostały ocenione pozytywnie. W zakresie innowacyjności i aktywności oceny w stosunku do poprzedniego roku wzrosły. Jest to istotne szczególnie w odniesieniu do pierwszego aspektu, ponieważ oznacza stopniowy wzrost jakości działań SGR w ramach ich najniższej ocenianego elementu. Noty w zakresie niezależności i profesjonalizmu. Gorzej oceniona została otwartość, co może wiązać się z określeniem konkretnych grup odbiorczych działań oraz wielością odrzuconych wniosków o dofinansowanie.

- Charakter i jakość relacji z podmiotami zewnętrznymi lokalnymi i ponadlokalnymi
- SGR realizowała projekty i współpracowała z zewnętrznymi podmiotami zarówno lokalnymi jak i ponadlokalnymi, co zostało przybliżone w poniższej tabeli. Realizowane projekty mają charakter wieloletni, co wzmocnia zawiązywane partnerstwa i podnosi jakość relacji z nimi.
- Ponadto LSR zakłada realizację dwóch projektów współpracy z pomorskimi lokalnymi grupami działania (dawniej: LGR), w tym jeden międzynarodowy.

Tabela 24.: Charakter współpracy SGR z podmiotami zewnętrznymi

Działanie	Zakres działania	Partnerzy	Zasięg partnerstwa
Projekt: <i>Przywrócenie walorów historycznych Starej Osady Rybackiej w Uście poprzez zabezpieczenie i ekspozycję ruin kościoła p.w. św. Mikołaja oraz nadanie obszarowi charakteru produktu turystycznego</i>	Ochrona i wyeksponowanie dziedzictwa kulturowego Starej Osady Rybackiej w Uście oraz nadanie obszarowi cech produktu turystycznego (SGR odpowiada za opracowanie koncepcji architektoniczno-kulturowej wpisującej Starą Osadę Rybacką w Słowiński Szlak Rybacki	Miasto Ustka (lider)	lokalny
Projekt: <i>Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej w subregionie słupskim</i>	Wsparcie merytoryczne i finansowe podmiotów ekonomii społecznej z powiatów: słupskiego, łębskiego, bytowskiego i Słupska	Centrum Inicjatyw Obywatelskich, Partnerstwo Dorzecze Słupi Pomorska Sieć	ponadlokalny
Projekt Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich	Projekt wzmocnienia organizacji wspierających sektor społeczny	Centrów Organizacji Pozaorganizaacyjnych	ponadlokalny
Słowiński Szlak Rybacki	Promocja SSR (m.in. druk materiałów promocyjnych, stworzenie strony internetowej)	20 podmiotów gospodarczych i społecznych	lokalny
Organizacja pleneru malarskiego	Organizacja pleneru dla dzieci z przed-szkoli	70 osób	lokalny
Współudział w imprezach	Udział w Dożynkach Rybnych w Uście (animacja dla dzieci)	Bd.	lokalny
Spotkanie w Lokalnym Punkcie Informacji o Funduszach Europejskich	Prezentacja dla osób chcących rozwijać działalność	20 odbiorców	lokalny

Źródło: dane własne SGR.

VI Rekomendacje

Działalność SGR jest pozytywnie oceniana przez lokalną społeczność, a z danych związanych z realizowanych przez nią działań wynika, że wszystkie powierzone jej zadania wykonuje zgodnie z planami zawartymi w LSR (m.in. realizuje zakładane wskaźniki). W każdym z opisanych w Raporcie zakresie pojawiły się jednak obszary, które wymagają zwiększonej uwagi lub wprowadzenia modyfikacji.

1) Rekomendacje w zakresie działań komunikacyjnych:

- Zmiany w sposobie prowadzenia komunikacji i promocji polegające na ograniczeniu bezpośrednich działań na rzecz działalności on-line.
- Rekomendacja wynika z wyczerpania sposobów prowadzenia bezpośrednich działań (m.in. imprez), które choć przyniosły efekty, w kolejnych latach będą nieadekwatne do potrzeb SGR (m.in. pozostałe do wykorzystania środki nie wymagają wzmożonej promocji wsparcia, która jest kosztowna). Przeniesienie działalności do Internetu jest zgodne z preferencjami lokalnej społeczności, umożliwia objęcie promocją i informacją szeroką grupę odbiorców i sprzyja zasadzie zachowania racjonalności kosztów.
- Ograniczenie produkcji materiałów związanych ze Słowińskim Szlakiem Rybackim

W 2019r. wydrukowano 27 tys. kart SSR, co znacznie przewyższa zakładany nakład. Dodruk wynikał z dołączania do Szlaku nowych podmiotów, ale i z realnego zapotrzebowania. Niemniej członkom Szlaku pozostały do rozdysponowania dodatkowe karty, które ze względu na stałą treść, nie wymagają aktualizacji. W przypadku map SSR, ze względu na ich uniwersalność, również nie ma potrzeby ich aktualizacji, a zapasy z 2018r. w zupełności wystarczą do obsługi wszystkich punktów Szlaku.

2) Rekomendacje w zakresie działań wspierających i doradczych:

- Wznowienie szkoleń zw. z realizacją i rozliczaniem operacji przy udziale pracowników Instytucji Pośredniczącej
- Szkolenia pozwalają na zdobycie informacji od podmiotu, który jest bezpośrednią stroną umowy na realizację projektów. O skuteczności tego rozwiązania świadczy wysoki wskaźnik zakontraktowania operacji wybranych do dofinansowania w 2018r.

3) Rekomendacje w zakresie wdrażania LSR:

- Przeniesienie części wskaźników realizacji operacji w ramach PO RYBY na okres 2021 – 2023 lub zmniejszenie wskaźników
- Możliwość zmiany wskaźników została wprowadzona przez Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej. Zmiany objęłyby zmniejszenie wskaźników w przedsięwzięciach, w których dopuszczono zwiększone kwoty wsparcia, tj. do 400 tys. zł, a także przesunięcia w ramach pozostałych obszarów, w zakresie których wydłuża się weryfikacja operacji w UM.
- Przeniesienie środków i wskaźników operacji w ramach PROW na okres 2021-2023
- Obecnie przenoszenie środków i wskaźników jest niemożliwe, jednak w przypadku opóźnień w realizacji LSR spodziewane są prace nad zmianą umowy ramowej w zakresie ich wysokości.

Spis tabel:

Tabela 1.: Cele i przedsięwzięcia LSR realizowane w 2019r.	2
Tabela 2.: Zakres, techniki badawcze oraz źródła danych	3
Tabela 3.: Informacje na temat badań własnych SGR	4
Tabela 4.: Informacje nt. naborów wniosków o dofinansowanie w 2019r.	9
Tabela 5.: Charakterystyka działań komunikacyjnych SGR w 2018r.	14
Tabela 6.: Zestawienie środków przekazu wykorzystanych w 2018r.	15
Tabela 7.: Odbiorcy działań komunikacyjnych SGR	17
Tabela 8.: Rodzaj i ilość doradztwa świadczącego przez SGR	24
Tabela 9.: Wskaźniki produktu Planu Komunikacji i Planu Działania w zakresie działań doradczych i wspierających	25
Tabela 10.: Charakterystyka organów SGR i opis ich aktywności w 2019r. (stan na 31.12.2019r.)	27
Tabela 11.: Szkolenia Rady SGR	28
Tabela 12.: Szkolenia dla Biura SGR w zakresie realizacji LSR	28
Tabela 13.: Realizacja wskaźników w ramach poddziałania 2.1.1. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług dla lokalnej społeczności	31
Tabela 14.: Realizacja wskaźników w ramach poddziałania 2.3.3. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, z wykorzystaniem kulturowych i przyrodniczych zasobów lokalnych	32
Tabela 15.: Realizacja wskaźników w ramach poddziałania 2.3.4. Podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej związanej z wodnym potencjałem obszaru	32
Tabela 16.: Realizacja wskaźników w ramach poddziałania 3.1.1. Dywersyfikacja źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybactwa	33
Tabela 17.: Realizacja wskaźników w ramach poddziałania 2.1.2. Rozwijanie działalności gospodarczej na obszarze	33
Tabela 18.: Realizacja wskaźników w ramach przedsięwzięcia: 2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznie lub terytorialnie związanych z działalnością rybactwa	34
Tabela 19.: Realizacja wskaźników w ramach przedsięwzięcia: 1.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności	34
Tabela 20.: Liczba złożonych wniosków w 2019r. w odniesieniu do działań komunikacyjnych i wspierających SGR	43
Tabela 21.: Skuteczność działań wspierających SGR w stosunku do operacji złożonych, wybranych i mieszczących się w limicie środków	45
Tabela 22.: Wskaźniki skuteczności działań wspierających	46
Tabela 23.: Sektorowość struktur SGR	46
Tabela 24.: Charakter współpracy SGR z podmiotami zewnętrznymi	48

Spis wykresów:

Wykres 1.: Wiek respondentów, Wykres 2.: Płeć respondentów	4
Wykres 3.: Wykształcenie, Wykres 4.: Liczba badanych, którzy złożyli wniosek	4
Wykres 5.: Rodzaj ankietowanych	5
Wykres 6.: Środki w ramach naboru nr 2/2019/G	6
Wykres 7.: Środki w naborze nr 5/2019/R	7
Wykres 8.: Środki w ramach naboru nr 6/2019/R	7
Wykres 9.: Środki w ramach naboru nr 7/2019/R	7

Wykres 10.: Wykonanie budżetu na lata 2016-2019, stan na 31.12.2019r.	11
Wykres 11.: Wydatkowanie środków na miejsca pracy w ramach PROW 2014-2020, stan na 31.12.2019r.	11
Wykres 12.: Wydatkowanie środków na miejsca pracy w ramach PO RYBY 2014-2020, stan na 31.12.2019r.	12
Wykres 13.: Ocena zrozumiałości artykułów (%)	20
Wykres 14.: Ocena układu treści (%)	20
Wykres 15.: Ocena strony www.sgr.org.pl (%)	20
Wykres 16.: Źródła informacji o szkoleniach podane przez ich uczestników (%)	21
Wykres 17.: Znajomość działalności SGR (%)	21
Wykres 18.: Znajomość Lokalnej Strategii Rozwoju SGR (%)	22
Wykres 19.: Ocena przydatności usług doradczych na etapie wnioskowania o dotację	25
Wykres 20.: Ocena doradców na etapie wnioskowania o środki (%)	26
Wykres 21.: Stopień spełnienia oczekiwań uczestników szkoleń na etapie wnioskowania	26
Wykres 22.: Ocena trenerów prowadzących szkolenia na etapie wnioskowania o środki (%)	27
Wykres 23.: Ocena procedur wyboru i realizacji operacji	35
Wykres 24.: Ocena jawności procedury wyboru i realizacji projektów	35
Wykres 25.: Ocena obiektywności procedury wyboru i realizacji projektów	36
Wykres 26.: Ocena sprawności procedury wyboru i realizacji projektów	36
Wykres 27.: Adekwatność alokacji budżetu na poszczególne cele i przedsięwzięcia	37
Wykres 28.: Ocena realizacji założeń budżetowych i rzeczowych LSR (%)	38
Wykres 29.: Ocena kryteriów wyboru wniosków	40
Wykres 30.: Ocena Biura SGR	47
Wykres 31.: Ocena wizerunku SGR	47

Spis rysunków:

Rysunek 1.: Liczba złożonych i wybranych do dofinansowania operacji	12
Rysunek 2.: Wsparcie dla grup defaworyzowanych	23